

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích

Fakulta pedagogická

Katedra hudební výchovy

Akademický rok : 2007 / 2008

Studijní obor : Učitelství pro 1.stupeň základní školy

Studijní program : M7503 Učitelství pro základní školy

Využití lidové písně z hlediska hudebního žánru na ZŠ

Diplomová práce

České Budějovice 2007

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Tomáš Vránek

Vypracovala:

Monika Krajčicová, DiS.

*„Ty naše písničky jsou jak ty perličky na šňůrce navlečené,
kolik je krásy v nich a je to velký hřích, že jsou tak opuštěné.
Ta naše písnička česká, ta je tak hezká, tak hezká,
tak jako na louce kytička, vyrostla ta naše písnička.
Až se ta písnička ztratí, pak už nic nebudem mít,
jestli nám zahyne, všechno s ní pomine,
potom už nebudem žít.
Zpívejte lidičky ty naše písničky z Moravy, Slovenska, Čech,
Ta naše písnička je sice prostičká, ale je nejhezčí z všech.
Ta naše písnička česká.....“*

(Karel Hašler)

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji Mgr. Tomáši Vránkovi za odborné a trpělivé vedení práce, mnoho cenných rad a podnětů.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a použila přitom jen uvedené prameny a literaturu.

V Českých Budějovicích dne 30. listopadu 2007

OBSAH

Úvod	9
1 Lidová píseň – hudební poklad národa	11
1.1 Historie	12
1.2 Sběratelé lidové písně.....	16
1.3 Úloha lidové písně v národním obrození	17
1.4 Lidová hudba 20.století	20
1.5 Interpreti lidové písně v současnosti.....	26
1.5.1 Folklór	26
1.5.2 Městský folklór	29
1.5.3 Folk	30
1.5.4 Folk-rock	35
1.5.5 Dechovka a lidovka	38
1.5.6 Disco	39
1.5.7 a další... ..	41
2 Poslechové činnosti ve vyučování hudební výchovy.....	42
2.1 Metodika poslechu	44
2.1.1 Cíle a úkoly poslechové činnosti	44
2.1.2 Vlastní neboli intelektuální poslech	45
3 Lidová píseň ve výzkumu v Domě dětí a mládeže	
V Jindřichově Hradci	47
3.1 Charakteristika zařízení	47
3.2 Lidová píseň v různých hudebních žánrech při hudební činnosti	
s dětmi	48
3.2.1 Folklór	49

3.2.2	Městský folklór	56
3.2.3	Folk	58
3.2.4	Folk – rock	66
3.2.5	Dechovka a lidovka	73
3.2.6	Disco	79
3.2.7	Lidová píseň v artificiální hudbě.....	82
3.2.8	Vlastní interpretace s dětmi	87
	Závěr	92
	Bibliografie	93
	Přílohy	

ANOTACE:

Moje diplomová práce se zabývá využitím lidové písně z hlediska hudebního žánru na ZŠ.

Cílem bylo přiblížit dětem lidovou píseň pomocí hudebního žánru, zjistit, zda mohou vnímat i jiné způsoby zpracování lidové písně, než jim poskytuje velká řada médií a hodnotit je. Také jsem se snažila zjistit, jaké druhy hudby se dětem líbí a podle toho pak zpracovat vlastní interpretaci.

Jako metodu výzkumu jsem si zvolila pozorování a rozhovor, který jsem prováděla ve školní družině a Domě dětí a mládeže v Jindřichově Hradci.

Závěrem vyplynulo, že děti jsou schopny přijímat i jiné druhy hudby než mediální, a že se rádi učí lidové písně pomocí různých žánrů, nejraději při vlastním zapojení do hudební činnosti.

ANNOTATION :

My graduation work deals with the usage of a traditional song as a genre at primary school.

The aim was to bring a traditional song closer to children using genre and find out whether they can also feel and appreciate different kinds of genre work than the media provide them . I also tried to find out what kind of music children like and according to this information I tried to make my own interpretation.

As the method of research I chose an observation and an interview which I did in the school club and in the centre for children and youth in Jindřichův Hradec.

As a result I found out that children are able to accept different kinds of music than media and they like learning folk songs of various genres during their own participation in a music activity.

Úvod

Moje diplomová práce se zabývá využitím lidové písně z hlediska hudebního žánru. K výběru tohoto tématu mě motivovala skutečnost, že jsem se setkala v praxi už jako studentka, i dnes jako učitelka na Základní umělecké škole s problémem, že děti znají velmi málo z velkého bohatství lidové písně a co je horší, často k němu nenacházejí ani cestu. Dnešní hektická doba, plná počítačů a silného vlivu médií, která se neblaze projevuje i v organizaci školního vzdělávání, obecně rozvoji hudební kultury nepřeje a ani rodiče, od kterých bychom právem měli očekávat pomoc v časném působení na děti zejména mateřským zpěvem, nejsou schopni naše očekávání splnit. To vše vede k smutnému stavu, kdy děti lidové písně neznají a nezpívají.

V diplomové práci hledám proto odpověď na otázku, jakým způsobem dětem lidovou píseň přiblížit tak, aby si ji samy rády zazpívaly a nebraly zpívání pouze jako povinnost v hodinách hudební výchovy. Napadlo mne použít opačný postup, než obvyklý. Vyjít z lidové písně v moderní úpravě tak, jak je dnes prezentována v populární hudbě a od této její soudobé podoby se dostat k původnímu tvaru.

Cílem mé práce bude přiblížit různé druhy zpracování lidové písně formou nejrůznějších hudebních žánrů dětem mladšího školního věku a zjistit, do jaké míry právě žánr ovlivňuje vztah dětí k lidové písni. Pro dosažení stanoveného cíle jsem se rozhodla provést na 5. Základní škole a v Domě dětí a mládeže v Jindřichově Hradci malý výzkum, který by ověřil moje předpoklady.

Metodicky jsem výzkum rozdělila na část poslechovou a praktickou. V poslechové části budu dětem v 1. až 5. ročníku ZŠ přehrávat z magnetofonových kazet i CD nosičů lidové písně v nejrůznějších žánrových provedeních a seznámím děti formou poslechu a následného rozhovoru s nimi s různými interprety. Svůj pocit

děti vyjádří i jednoduchou kresbičkou. V praktické části se poté pokusím s dětmi vybranou píseň nacvičit s pomocí orffovského instrumentáře.

Diplomovou práci jsem rozdělila do třech částí. V první uvádím českou lidovou píseň v jejím vlastním prostředí a ve vybraných žánrových zpracováních, podle nichž dětem lidovou píseň představím. Druhá část je metodicky zaměřena na poslechovou činnost spojenou s diskusí o vyslechnutých písních, včetně výtvarného vyjádření malých posluchačů. Třetí část je zaměřena na praktickou činnost, nácvik písně ve třídním kolektivu s použitím Orffových nástrojů, činnost, která mi pomůže ověřit si, zda děti získaly k vybraným písním bližší vztah.

1 Lidová píseň – hudební poklad národa

Lidová píseň je nejmenší hudební skladba. Lidová hudba (hudební folklór) je ryze spontánní projev lidské slovesnosti, který se uchovává ústní tradicí, a jehož autoři (tvůrci) zůstávají obvykle anonymní. Základem evropské lidové hudby je píseň. Mnohé z písní byly předávány z generace na generaci a staly se tak nejpřirozenějším a nejčistším projevem hudebnosti. U lidové písně rozlišujeme a ceníme si jednak její hodnotu uměleckou, vloženou do melodie, a jednak hodnotu historickou v jejím obsahu, který byl vždy odrazem života lidu v minulosti i v přítomnosti. Lidové písně mohou být považovány za neocenitelný dokument příslušného etnika. Písněmi si lid krátil při práci čas od svítání do soumraku u jakékoliv práce, lid si písněmi stěžoval na nelidský společenský řád, na robotu, nespravedlnost. Písně vyjadřovaly rozpory mezi sedláky a pacholky, selkami a služkami, chasníky. Lid vyjadřoval písní nejhlubší cit mezi lidmi - lásku, také radost, pocit smutku, jakoukoliv náladu. Forma těchto písní je nejčastěji dvoudílná (a - b), ale není zvláštností ani jednodílná (- a -) a trojdílná (a - b - a, a - b - c). Sběratelé lidových písní zachytili nejčastěji pouze nápěvy písní. Instrumentální doprovod nebývá stvrzen zápisem.

Dle kontinentů, zemí a tradic se folklór liší v melodice, rytmu, harmonii a využití různých hudebních nástrojů.

Zatímco mnohde dosud lidová píseň žije a vzniká, v některých zemích, především evropských v průběhu 20.stol. téměř vymizela. Společenství méně závislá na civilizaci jsou více schopna rozvíjet potenciál svých hudebních kořenů.

1.1 Historie

Počátek vzniku lidové písně můžeme předpokládat současně se vznikem každé kultury, ale nemáme jej vždy doložen. Většinou je lidová píseň opatřena strofickým textem, který s ní tvoří nedílnou součást. Vztah nápěvu a textu je nejužší v první sloce, další sloky vznikaly dodatečně a ty už tak úzký vztah nemají.

Nejstarší hudební památkou je lidová píseň duchovní *Hospodine, pomiluj ny* přibližně z 10.století. Je to jednohlasá píseň, kde se vyslovuje prosba k Bohu o úrodu a pokoj na zemi. V tuto dobu se již v Čechách setkáváme s křesťanským učením, šířilo se zde především liturgií, mezi vzdělanci též písmem.

Z přelomu 12. a 13. století pochází druhá nejstarší česká píseň *Svatý Václave*, která získávala rostoucí popularitu podobně jako již zmiňovaná *Hospodine, pomiluj ny*. V písni *Svatý Václave* je oslavován kníže Václav, patron české země, ochránce národa a později světec. Lid se k němu obrací v prosbě o přímluvu u Boha v těžkých chvílích národa.

Svatováclavský chorál měl navíc společenský význam, zejména v dobách poroby národa jeho působivý text i nápěv symbolizovaly skrytý protest a myšlenku sounáležitosti.

Obě písně se o několik staletí dál staly několikrátě námětem hudebních děl našich českých skladatelů.

Ve středověku žila kromě křesťanských liturgických zpěvů mezi lidmi i lidová píseň. Mimo ni se pěstovala i umělá světská hudba. Světské písně a instrumentální skladby vznikaly především mezi kočovnými hudebníky, kteří kočovali od města k městu a předávali svá umění. Vystupovali též jako básníci, herci, tanečníci, šašci. V jejich tvorbě objevíme různé náměty ze společenského života, historie či z politických událostí té doby. Písně se dělily např. na chansony, balady, písně historické, pijácké, pastýřské, mravoučné atd.

Písňe byly převážně sólové, doprovodné nástroje loutna, lyra, harfa, psaltérium, fidula, zobcová i příčná flétna a někdy i bohatá zásoba bicích nástrojů.

Ve 13. a 14. století v Čechách dosáhla tvorba potulných umělců velké obliby. Dochovalo se mnoho textů, písní, popěveků a básnických textů z takzvané žakovské poezie, kde žáky byli nazýváni vysokoškolští studenti. K nejznámějším patří studentská milostná píseň *Andělíku rozkochaný* ze 14. století.

Od konce 12. století se také setkáváme s dramatickým básnictvím. Hry a zpěvy, které byly jejich běžnou součástí vznikaly nejprve na duchovní, později na světské náměty. V melodice písní duchovních her byl zřejmý vliv gregoriánského chorálu, písňe světských her čerpaly z lidových popěveků. Zajímavým příkladem hry se zpěvy, kde je spojena náboženská tematika a lidový humor, je *Mastičkář* z druhé poloviny 14.století.

V první polovině 15.století byl společenský a kulturní život ovlivněn husitským hnutím. Bouřlivá atmosféra doby (úbytek obyvatelstva zapříčiněný epidemiemi, válkami a s nimi související zchudnutí země) se samozřejmě projevila i na charakteru hudby. Doba znamenala omezení hudebního dění alespoň do konce 15.století a co bylo ještě horší, že se země dostala do značné kulturní izolace. Rozvoj dvorských kapel, nositele vývoje evropské polyfonie 15. a 16. století byl na čas zbrzděn. Nejdůležitějším žánrem této doby se stala česká (někdy i latinská) duchovní píseň. Jedním z nejvýraznějších hudebních projevů společenského neklidu byla tzv. časová píseň, v jejímž obsahu se objevovaly např. komentáře politického dění, polemiky s odpůrci nebo jejich zesměšnění, názory některé ze soupeřících stran apod. Jednou ze známých časových písní je žalobná *Ó, svolanie konstanské*, zde je vyjádřen smutek nad ztrátou Mistra Jana Husa. Většina husitských písní se dochovala v Jistebnickém kancionálu. Sborník písní obsahuje i velice slavný chorál husitských vojsk *Ktož jsou boží bojovníci*. Tato píseň se stala husitskou hymnou doprovázející husity na válečná pole a pomáhající sjednocovat bojující, kterým dodávala odvahu k boji. Téma této písňe bylo několikrát citováno, převzato nebo

použito ve tvorbě českých skladatelů 19. a 20. století. Mimořádně působivé je zejména zpracování chorálu v symfonických básních *Tábor a Blaník* z cyklu *Má vlast* od Bedřicha Smetany.

O skutečnosti, že husitství znamenalo velké zlidovění duchovního zpěvu, svědčí na sklonku 15. století a na počátku 16. století dochované nápěvy světských lidových písní, se kterými se setkáváme v četných kancionálech. Oblíbeným nápěvům se podkládaly nové, náboženské texty. V kancionálech jsou uváděna začáteční slova těchto známých a vžitých písní, tak např. při duchovní písni *Svatá Kateřino milá* bylo poznamenáno, že se zpívá jako *Pěkná Káča trávu žala*. Těchto starých nápěvů si všimli i skladatelé nové doby a použili jich ve svých skladbách.

V. Novák užil ve svém Klavírním kvintetu A dur z roku 1897 nápěvu písně *Eliško milá, srdečná*, jako tématu k variacím. Z. Fibich použil písně *Proč kalino v struze stojíš* pro Ctiradovu píseň v opeře *Šárka*.

Po Bílé hoře vznikl v českých zemích osobitý sloh, který je nazýván jako český barok. Zejména se projevoval ve výtvarném umění a v architektuře, ale ovlivnil i hudební oblast. V českém prostředí se tak uplatnily všechny slohové znaky charakteristické z evropského baroka. Nové hudební podněty ve spojení s melodikou české lidové hudby se stalo osobité pro několik význačných českých skladatelů jako byli Bohuslav Matěj Černohorský, Jan Dismas Zelenka, Pavel Vejvanovský, Adam Michna z Otradovic.

Adam Michna z Otradovic působil dlouhá léta jako varhaník, básník a skladatel v Jindřichově Hradci. V jeho hudbě pozorujeme značné zalíbení ve zpěvné melodice českých lidových písní, poetičnosti a prostotě lidové tvorby vůbec. Snažil se o zpřístupnění své skladby i neškoleným muzikantům v zapadlých českých vesnicích, také proto byly většinou homofonní, interpretačně poměrně jednoduché. I polyfonii zůstával u srozumitelného, melodicky výrazného hudebního projevu. Jako

příklad uvedu tři velké soubory duchovních písní na vlastní básnické texty pro sóla nebo sbor a různé nástrojové obsazení – Česká mariánská muzika, Svatořeční muzika – odkud pochází známá vánoční píseň *Chtíc, aby spal* a Loutna česká, ze které známe píseň *Nebeští kavalérové*.

Hudebníci, kteří zůstali po bitvě na Bílé hoře ve své vlasti, zde působili jako kantoři, varhaníci, ředitelé kůrů či jako členové zámeckých kapel. Však i takto se dala cesta k vývojovému proudu české hudby v obtížných podmínkách udržet. Velice k tomu přispěli František Xaver Dušek, František Xaver Brixi a Jan Jakub Ryba, jehož hudba také čerpala z krás lidové hudby.

Jan Jakub Ryba prožil většinu svého života (1765 – 1815) v Rožmitále jako učitel. V jeho rozsáhlé skladatelské tvorbě nalezneme vlivy baroka, klasicismu, ale i prvky raného romantismu. Napsal mnoho vokálních a instrumentálních skladeb, stejně jako teoretické spisy o hudbě. Komponoval srozumitelnou, hráčsky i pěvecky přístupnou hudbu, většinou pro muzikanty ze svého působiště a blízkého okolí. Jeho skladby mají jednoduchou a zpěvnou melodiku, které mají původ v české lidové hudbě. Největší oblibě se těší Rybova – *Česká mše vánoční*, zhudebněná vánoční hra s typickými postavami českého venkova, která i v dnešních dobách rozezná ušní bubínky většiny domácností.

S rozvojem romantismu a všech jeho charakteristických rysů se proměnila i výtvarná, literární i hudební tvorba. Romantismus ovlivnil životní styl celé společnosti 19. století. Český romantismus krystalizoval v atmosféře probouzejících se národních snah, což se odrazilo v tématické děl i ve způsobu uměleckého vyjádření. Zvláště výrazné jsou projevy vlasteneckého cítění v hudební tvorbě.

Lidovou tvorbou se nechali inspirovat také Leopold Zvonář a jeho píseň, která zlidověla „*Čechy krásné, Čechy mé*“ a Alois Jelen, který je autorem písně „*Zasvěť ty mně slunko zlaté.*“

Intenzivní zájem o lidovou píseň můžeme v Čechách sledovat už od počátku 19. století, zejména v souvislosti s publikací prvních tištěných sbírek. *„Zlatý věk lidové písně světské v produkčním smyslu nastal v 17. zvláště 18. století. Však až na počátku národního obrození se dostalo lidové písně pozornosti všech vrstev a tříd nově se utvářejícího českého národa. Od té doby až dodnes dosahuje v Čechách lidová píseň a s ní související lidová hudba a tanec již po půldruhé století význam všenárodní, nehledě na zvýšení anebo klesající zájem.“*¹

1.2 Sběratelé lidové písně

Intonační souvislost lidových písní a tanců s uměleckou tvorbou barokních skladatelů je zprostředkována lidovými hudebníky a kantory. Ti nejčastěji pro svoji vlastní potřebu zapisovali některé písně, tedy jejich texty, které se pamatovaly hůře než známe melodie.

Mezi první dochované zápisky patří Jihočeský sborník košetického, také sborník Antonína Francla-Sýkory. Franclův sborník z roku 1768 obsahuje 58 starších, ale i v současnosti složených písní. Zde se setkáváme i s několika umělými skladbami.

Podobný charakter mají i pozdější rukopisné sborníčky Josefa Procházky z Pekla u Vamberka, Rukopis Hankova otce nakonec použitý Čelakovským. František Ladislav Čelakovský (1799-1852) narozen ve Strakoncích po studiích vychovatel, profesor na univerzitě ve Vratislavi, pak v Praze byl sběratelem slovanské lidové tvorby. Napsal 3 svazky Slovaných národních písní.

„U písmáků, jako byl například Fr. Jan Vovák i Jiří Volný, přistupuje k dřívějšímu baroknímu zájmu o lidové písně ještě zájem historický.“

---

¹ Markl, J. : Nejstarší sbírky českých lidových písní, 1987

Další sběratelé například Erben, Holas, a také Krolmus upřednostňovali produkci vesnickou.“²

V 19. stol. se objevují sběratelé lidových písní, mezi něž patřili zejména Karel Jaromír Erben a František Sušil. Františku Sušilovi (1804 – 1868) se podařilo shromáždit 2361 skladeb. Svoji slavnou sbírku nazval Moravské národní písně. V období Národního obrození vrůstá lidová hudba do hudby umělé, neboť se k ní programově obracejí budovatelské národní hudební kultury. Lidové písně různých regionů mají své specifické rysy, takže každý jen trochu zběhlý hudebník ihned rozezná např. lidovou píseň moravskou od české, maďarské apod.

1.3 Úloha lidové písně v národním obrození

Od středověku dodnes se v tzv. umělé hudbě vyskytují témata lidové hudby a skladatelé se k nim stále znovu vracejí. Lidovou hudbou byli výrazně inspirováni skladatelé romantismu (např. Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, Edvard Grieg, Ferenc Liszt a mnoho dalších). Na počátku 19. století převládalo v Čechách nadšení z Mozartovy hudby, které přibrzdilo další hudební vývoj. V Praze byli častými hosty N. Paganini, C. M. von Weber, H. Berlioz, F. Liszt. Nové autory podporovala především Pražská konzervatoř, která byla založena roku 1811, ta pořádala množství koncertů nové hudby. Od hudby se očekávalo, že podpoří národní myšlenku. Skladatelé proto využívali melodiky českého folklóru a volili náměty z českého lidového prostředí nebo historie. Vlastenecké hudbě se věnoval zpěvácký spolek Hlahol, který byl založen v roce 1862. Z lidového prostředí čerpal i František Škroup se svou zpěvohrou Fidlovačka, ze které pochází píseň Kde domov můj, kterou jsme přijali za svou českou státní hymnu.

---

² Markl, J. :Nejstarší sbírky českých lidových písní, 1987

Praha neměla do konce 19. století svůj stálý orchestr, což znamenalo, že bylo velice problematické provozování velkých skladeb. Kvalita českého hudebního života nesmírně stoupla po roce 1896 se založením České filharmonie.

Bedřich Smetana (1824 – 1884) je považován za zakladatele české národní hudby. Národní obrození v něm poznamenalo zrání umělecké i lidské. Záměrem jeho umělecké dráhy bylo s naprostou přirozeností pomáhat českému národu, čemuž věnoval nejvíc sil. Smetanova hudba je typická českou zpěvnou melodikou. Hudební obsah jeho skladeb je srozumitelný, přitom má vysokou uměleckou hodnotu. Největším vrcholným dílem je nesporně cyklus šesti symfonických básní *Má vlast*, které Smetana jednotlivě opatřil výkladem námětu – *Vyšehrad*, *Vltava*, *Šárka*, *Z českých luhů a hájů*, *Tábor*, *Blaník*. *Má vlast* je monumentální dílo oslavující českou zem a český národ. Smetana vpisoval do partitury poznámky k dokreslení hudebního děje. Mimořádně působivá hudba symbolizuje krásu české krajiny, ryzost lidového prostředí, slávu národní historie a mnohé další vlastenecké motivy. Ve *Vyšehradu* poznáme vliv lidové písně *Branou Vyšehradskou*, v opeře *Prodaná nevěsta* v úvodním sboru *Proč bychom se netěšili*, v duetu *Věrné milování*, lidová je i polka v závěru prvního jednání, pochod komediantů a skočná. V opeře *Tajemství* árie *Proč ta voda z výše strání* i píseň potulného písničkáře *Skřivánka* z prvního jednání jsou založeny na výrazných lidových intonacích. Ukolébavka z opery *Hubička* *Hajej můj andílku* dokonce zlidověla.

Antonín Dvořák (1841 – 1904) je dalším významným skladatelem této doby, který se proslavil po celém světě. Skromnost však patřila k jeho osobě, pocházel z prosté venkovské rodiny, na což nikdy nezapomněl. Oběma skladatelům formovala růst tvorba minulých epoch i současníků, stejně také zaujetí lidovou hudbou. Dvořák však pokročil dále a do své tvorby připojil i folklór slovanský (v době pobytu v Americe i černošský a indiánský). Jeho doménou je symfonická hudba – část jeho

díla je inspirovaná Kyticí Karla Jaromíra Erbena – Vodník, Polednice, Zlatý kolovrat. Moravské dvojzpěvy jsou osobitým ztvárněním moravské lidové poezie. Skladby pro dvojhlas sopránů a altů s klavírním doprovodem zachovávají ráz lidové písně. Slovanské tance jsou řada šestnácti lidových tanců slovanských národů. Serenáda E dur pro smyčcový orchestr ukazuje využití lidových zdrojů v orchestrální tvorbě. Ve Dvořákových operách se také setkáme s vlivem lidové písně.

V opeře *Jakobín ve školní scéně* a sboru. Dál mohu vyjmenovat árie Terinky *Na podzim v ořeší*, Julie *Synáčku, můj květe*. V opeře *Rusalka* trio lesních žínek *Mám, zlaté vlásky mám*, sbor *Květiny bílé po cestě*.

V kapitole národního obrození musím uvést i představitele, který se inspiroval lidovou hudbou a povznesl do výšin naší dechovku.

František Kmoch se narodil 1. srpna 1848 v Zásnukách. Vedle přirozené úcty ke svým blízkým zdědil i vřelý vztah k hudbě a dětem, jejichž výuka v hudebním umění přirozeným způsobem prolínala s citovým vztahem k lidové písni a všemu, co souviselo s tradicemi i současným životem národa a vlasti. Svůj život strávil v Kolíně. Známe ho jako kapelník, skladatel, pedagog a vlastenec.

Vztah k dechové hudbě zdědil po svém otci, lidovém muzikantovi, který byl členem místní kapely jako hráč na klarinet. V místní škole získal Kmoch vedle hry na housle i pevné základy hudebnosti, a panem ředitelem lásku k národním písním. Po absolvování učitelského ústavu v Praze působil jako učitel na Kolínsku a současně hrával jako houslista v místních kapelách. Roku 1871 založil vlastní osmičlenný orchestr, který později rozšířil a stal se sokolským kapelníkem. Jelikož se účastnil vlasteneckých akcí, byl zbaven roku 1873 učitelského místa. Dále se živil jako kapelník a učitel hudby. Tehdy měl jeho orchestr 25 – 40 členů – chtěl hrát v různých sestavách, třeba jen jako smyčcový orchestr. Kmoch si pouze přál pocit štěstí a životní spokojenosti, pozitivně působit na posluchače, účastníky

koncertních i tanečních produkcí jeho kapely. V dalších letech již nebyly výjimkou ani dlouhodobější zájezdy do Krakova, Budapeště, Vídně, či třítydenní honorovaný pobyt v Nižním Novgorodě na světové hospodářské výstavě v roce 1896 apod. To už platila Kmochova kapela za reprezentativní soubor české dechové hudby, který sbíral mnoho úspěchů, šířil slávu celého muzikantství po celém světě a podporoval tak v lidech vlastenectví a národní hrdost.

Česká tvorba byla zpočátku zastoupena převážně písněmi a tanci, na počátku 80. let se začíná prosazovat tvorba B. Smetany, A. Dvořáka, Z. Fibicha i dalších, později i tvorba dalších slovanských skladatelů (zřídka i některých evropských velikánů), na programech koncertů nechyběla díla operní či symfonické tvorby. Všechny tyto skutečnosti byly doplňovány tvorbou Kmochovou, kdy zejména pravidelná účast na sokolských sletech jej přímo motivovala k tvorbě pochodů, kde často uplatňoval tematiku lidových písní. Adaptace lidových písní do pochodové podoby se setkaly s velkým ohlasem a přesto, že se objevily i kritické názory, přetrvaly dodnes. Zemřel 30. dubna 1912, složil přes 230 skladeb, převážně pochodových a tanečních. K nejznámějším patří: *Kolíne, Kolíne, Pode mlejnem, Muziky, muziky, Můj koníček, Jarabáček, Hoj Mařenko...*

Nyní se na počest Františka Kmocha koná v Kolíně každoroční festival, který se tolik zasloužil o českou hudbu a hlavně o věhlas samotného města Kolína.

1.4 Lidová píseň a hudba 20. století

Z první poloviny 20.stol. jsou známy osobnosti skladatelů, které ve své tvorbě vyhradily lidové hudbě zásadní místo.

Představitelé tohoto období jsou Zdeněk Fibich, Josef Suk, Vítězslav Novák a Leoš Janáček.

Vítězslav Novák je spoluzakladatel české moderní hudby posmetanovské. Jeho hudební mluva je známá neobvyklými harmonickými souzvuky, svérázným využitím melodiky moravského a slovenského folklóru, uplatněním bohaté polyfonní faktury, zvukomalby, atd. Další známá jména, která vstoupila do českého hudebního života jsou Josef Bohuslav Foerster, Otakar Ostrčil. Skladatelé chtěli psát pro moderního člověka, kterého chápali jako silnou a citlivou individualitu.

Nejvýznamnějším z nich byl Leoš Janáček (1854 – 1928), u něhož lidová hudba prolíná prakticky celou jejich tvorbu. Jeho tvorba je celoživotně spjata s moravským folklórem. Na Moravě strávil celé dětství a opět se sem vrátil. Byl to komponista, dirigent a pedagogický pracovník na brněnské varhanické škole. Kromě toho je znám jako sběratel a vydavatel lidových písní a tanců, hudební teoretik a publicista. Dlouho se zabýval všemi zvukovými formami moravského folklóru, podrobně se zabýval studiem živého jazykového projevu lidí – intonaci slov, vět, zvolání, výkřiků apod. Nápěvky shromažďoval a zaznamenával běžnou notací. Také zkoumal jak na lidský projev působí prostředí, životní situace, duševní stavy. Nezůstaly pozadu ani rytmické útvary v lidské mluvě. Tato bohatá a dlouho shromažďovaná zásoba rytmicko-melodických obrysů lidového projevu napomohla k vytvoření Janáčkovy osobitého operního stylu. Hlavními znaky tohoto stylu jsou stručné a zkratkovité hudební vyjádření s častými prudkými zlomy, typická je také psychologická kresba postav a silné dramatický účín jednotlivých výjevů.

Janáčková třetí opera s názvem *Její pastorkyňa*, ke které napsala námět Gabriela Preissová, je neobyčejně věrně a působivě prokreslené lidové prostředí se všemi zvláštnostmi (zlidovělá píseň: *Ej mamko, mamko, verbuňk rekrutů*). V opeře *Liška Bystrouška* zazní lidový nápěv *Běží liška k Táboru* Janáčkem svérázně přenesený do moravské lydické modality. V české hudbě 20.století zůstává Janáček nezapomenutelnou osobností, kterou charakteristicky dokresluje i obecně lidská a společenská orientace. Plně vyznával myšlenku slovanské vzájemnosti, současně se nepřestával zabývat základními otázkami lidské existence – smyslem bytí, potřebou

lásky a svobody v životě.

Vliv lidové kultury byl význačným inspiračním zdrojem umělecké tvorby již v 19. století, což na počátku 20. století ještě zesílilo. Umělci se snažili nalézt prameny lidového umění a uměleckým ztvárněním se přiblížit jeho původní podobě. Tento proud bývá někdy označován jako neofolklorismus, vrací se k prvotním formám hudebního projevu, zachycuje jeho bezprostřednost, živelnost, silný smyslový účinek. Nejnápadnější složkou je výrazný rytmus – charakteristické jsou složité, nepravidelné rytmické útvary, v kontrastu k tomu pronikavé ostinátní figury s použitím nejrůznějších bicích nástrojů. Melodicko-harmonická složka vyrůstá z netradičních a neobvyklých tónových systémů, např. celotónové, cikánské stupnice, z církevních prvků, rovněž z rozmanitě obohacovaných tradičních diatonických postupů. Aby dobře představila dávné doby barbarských kmenů, podtrhuje dílo drsným zvukem orchestru. Tento novodobý příklon skladatelů 20. století k lidové hudbě se nejvíce projevil u maďarského skladatele Bély Bartóka, Igora Stravinského, německého skladatele Carla Orffa – od něj nesou název Orffovy nástroje a u nás především ve tvorbě již zmiňovaného Leoše Janáčka.

Bohuslav Martinů (1890 – 1959) strávil většinu svého života mimo svou vlast. Byl hodně ovlivněn hudbou Stravinského, Pařížské šestky, Alberta Roussela – u něhož studoval jazz apod.

U Bohuslava Martinů se setkáváme ke sklonu k historickým formám (baroko – concerto grosso), ale i zaujetí lidovou hudbou a slovesností. Odtud vznikl Dvojkonzert pro dva smyčcové orchestry, klavír a tympány, balet Špalíček nebo cyklus čtyř oper Hry o Marii. Martinů s sebou všude vozil jako nejvzácnější a nejmilejší svazky své knihovny sbírky českých a moravských lidových písní. Mnohokrát po nich sáhl jako po nevysychajícím prameni inspirace. Martinů byl zahleděn do kraje, ve kterém se narodil a vyrůstal, reagoval na verše básníka Miloslava Bureše, v nichž je stejná atmosféra, jako v jeho hudbě. B. Martinů říká:

„Je v nich totéž povětrí, tytéž dálky a stesk, který poznamenal tuto krajinu.“

Komorní kantáta *Otvírání studánek* na Burešovy verše - hudební obraz lidového zvyku „vítání jara“ z rodného kraje Bohuslava Martinů. Tato kantáta je určena pro ženský sbor, sólový soprán, alt a baryton, dvoje housle, violu, klavír a recitátora. Recitátor seznamuje posluchače s podstatou a průběhem lidového obřadu.

B. Martinů se básníkovi M. Burešovi svěřil : *„Vaše báseň o Studánce se mne hluboce dotkla nejen proto, že máte rád Vysočinu, ale i proto, že je krásná. Mnoho vzpomínek vyvolala – a drahých.“* V roce 1956 zhudebnil další verše M. Bureše *Legendu z dýmu bramborové natě*. Znovu se jedná o lidové vyprávění z Vysočiny. Lidovost celého vyprávění podtrhl skladatel volbou užité instrumentální skupiny, kterou podepřel zpěvní party : flétnou, klarinetem, lesním rohem, harmonikou a samozřejmě klavírem. Klavír je v partiturách Martinů nezbytným hudebním nástrojem. Další tvorba B. Martinů ovlivněná lidovou hudbou je : *Písničky na jednu a dvě stránky, Petrklíč, Madrigaly*.

Za nacistické okupace se hudba sblížila se širokou vrstvou obyvatelstva. Díla B. Smetany, A. Dvořáka, J. Suka, ale i L. van Beethovena nebo W. A. Mozarta mívala jedinečnou atmosféru a symbolický význam. Ještě důležitější úlohu sehrála v koncentračních táborech nebo židovských ghettech. Zářím roku 1944 se stalo koncem hudebního života v Čechách, provozování české hudby bylo krutě stíháno, na indexu byly písně *Zelení hájové, Ta naše písnička česká*.

Po válce se aktivita hudebníků probudila, vše co dříve bylo zakázáno, vystoupilo na povrch a se zájmem posluchačů se hrálo. Byla zřízena Akademie múzických umění v Praze, Janáčkova akademie múzických umění v Brně a kulturní život země se velice příznivě vyvíjel. Únor 1948 znovu vše obrátil, mnozí skladatelé nemohli psát, díky politickému režimu, v zemi zavládla totalita.

V soudobé vážné hudbě uvedu dvě známá jména skladatelů, se kterými jsem se seznámila na hodinách intonace a jejich tvorba je také inspirována lidovou hudbou. Jsou jimi Petr Eben a Ilja Hurník.

Petr Eben – hudební skladatel a propagátor soudobé hudby, hudební pedagog a mistr klavírní improvizace. Petr Eben se narodil 22. ledna 1929 v Žamberku, vyrůstal v Českém Krumlově. Pobýval v cisterciáckém klášteře ve Schlierbachu v Horním Rakousku, na konci války byl internován v Buchenwaldu. V roce 1991 se stal nositelem titulu francouzského ministerstva kultury Rytíř umění a literatury. Od roku 1989 byl čestným předsedou Společnosti pro duchovní hudbu, v roce 2002 dostal medaili Za zásluhy.

Sám byl autorem skladeb různých hudebních žánrů, kupříkladu orchestrálních, cyklických varhanních i komorních skladeb a oratorií.

"Mezi současnými českými skladateli vážné hudby se řadil k nejvýznamnějším a i v cizině k nejhranějším a ceněným osobnostem, zejména díky řadě skvělých varhanních skladeb a vděčných skladeb pro pěvecké sbory," řekl hudební kritik Petr Veber.

Podle něho má Eben šanci se jednou v budoucnu zařadit mezi takové skladatele, jakými jsou Leoš Janáček, Bedřich Smetana, Antonín Dvořák i Bohuslav Martinů. *"Byl to laskavý a vzdělaný člověk. Za dobu, kdy učil na katedře hudební vědy, ovlivnil několik generací muzikologů a lidí, kteří se podílejí na českém hudebním životě,"* dodal.

Pětatřicet let působil jako pedagog na Filozofické fakultě Karlovy univerzity a na Akademii múzických umění v Praze vyučoval obor skladba. V roce 1994 složil pochod a fanfáry k příležitosti vztyčení prezidentské standarty a praporu hradní stráže.

"Hudba pro mě v první řadě není něčím, co zní, ale něčím, co oslovuje. Není něčím, co vytváří akustický prostor, ale co vytváří prostor pro Já a Ty, hudba je pro mě

především setkáváním. Setkáním s posluchačem jako oslovením či poselstvím, setkáním s Bohem jako prosbou nebo chválou," citoval své krédo.

Napsal mnoho klavírních skladeb. Pro mou diplomovou práci je nejdůležitější jeho úprava lidových písní a koledí s názvem : Lidové písně a koledy – pro klavír ve snadném slohu. O této publikaci Petr Eben říká : *„Hlavním posláním této publikace je seznámit znovu a nově děti s bohatstvím lidových písní. Mají-li je děti poznávat prostřednictvím klavíru, musí forma písní být ovšem stylizovaná. Hlediska folklóru ustupují před požadavky metodicko-instruktivními : nestačilo písně jen „vyharmonizovat“, bylo nutno proměnit je v drobné klavírní skladbičky.“* Písně jsou seřazeny od prvního do třetího stupně klavírní vyspělosti, hranice mezi těmito stupni však nejsou přesně vyznačeny. Petr Eben zde pamatuje na individualitu vyspělosti i rozdílnost píle a talentu u jednotlivých ročníků.

Zemřel po dlouhodobé nemoci 24. října 2007 ve věku 78 let.

Manželka Petr Ebena je rozená Hurníková, sestra jiného významného českého skladatele, pana Ilji Hurníka.

Ilja Hurník – narozen 1922 ve slezské vsi Porubě. První klavírní skladby mu vyšly již v roce 1933 a dodnes platí jako klasická instruktivní literatura. V roce 1938 jeho rodina prchá před sudetským zábohem do Prahy. Stal se žákem legendárních učitelů – Vítězslava Nováka v kompozici a profesora Viléma Kurze v klavírní hře.

Jeho práce všech oborů se vyznačují vytríbenou formou, šarmem, noblesním humorem, sdělností i životním kladem. Vrcholným dílem jsou jeho opery na vlastní libreto. Spojil zde invenci hudební s literární. Symfonie in C, oratorium Noé a kantáty Esop a Maryka na slezské lidové texty. Sám také komponoval doprovody pro lidové písně (např. Běží liška k Táboru – partituru najdete v praktické části mé diplomové práce).

Spolu s Petrem Ebenem sepsal českou verzi Orffovy školy, která se stala vzorem obdobných adaptací v dalších zemích.

1.5 Interpreti lidové písně v současnosti

„Interpret je výkonný umělec, který provádí skladbu podle vlastní představy.“³

V současnosti má původní lidová píseň stále menší prostor ve svém šíření. Díky hudbě mediálních umělců, tak stále klesá obecná znalost tradičních lidových písní. Ale i dnes, v tolik kontroverzní populární hudbě, lze nalézt interprety, kteří se lidovou písní zabývají.

1.5.1 Folklór

Folklór je lidové umění, lidová kultura, kulturní dědictví, etnograficky pak zejména ta část zahrnující slovesné, hudební, dramatické a taneční projevy. Když se řekne folklór, každý si představí lidové tradice, národní kroje, koláče, chléb a sůl. Z hudebních nástrojů se nám vybaví housle, klarinet, dudy, cimbál, basa. Pod pojmem cimbálová muzika si mnozí představí stylizované krojové vystoupení folklorních nadšenců hrajících písničky přísně vymezené kulturní oblasti. Existuje však jedna skupina, která tyto hranice vědomě překračuje - seskupení vystupující pod názvem **Cimbal Classic**.

Skupina Cimbal Classic vystupovala poprvé s folkovým zpěvákem Vlastou Redlem na festivalu Okolo Třeboně v roce 1993. Na cimbál se na jejich CD – *Čichám, čichám člověčinu* - hraje vše od renesančních tanců

³ Lisá, D. : *Hudební nauka pro malé a větší muzikanty, 2.díl*, AUVIEX, s.r.o., Praha

přes ragtime, irský folk až po naše lidové písničky všeho druhu. Cimbal Classic jsou zvláštní v řadě vlastních písní, které tak dokonale splývají s ostatními, že si ani nevšimnete, že to nejsou české lidové písničky. Skupina hraje vše, co může posluchače potěšit. Každý člen této skupiny má své místo ještě v řadě jiných skupin (Javory, Třebonští pištcí, Teagrass), orchestrů či filharmonií (Orchestr Českého rozhlasu v Praze, Brněnská filharmonie, BROLN).

Skupina **Cimbal Classic** hraje v této sestavě: Kateřina Štruncová – housle, zpěv
Dalibor Štrunc – cimbál, zpěv
František Černý – housle, zpěv
Dušan Kovařík – viola
Pavel Barnáš – violoncello
Petr Surý – kontrabas

Jiří (Jura) Pavlica a Hradišťan

Nejznámější cimbálová kapela na Moravě vznikla společně s tanečním souborem již v roce 1950. Kapela pochází z Uherského Hradiště. Jejím inspiračním zdrojem se stal folklór. Od roku 1970 je v této kapele uměleckým

vedoucím vynikající hudebník a houslista Jiří Pavlica, pod jehož vedením se kapela začala transformovat. Skupina čerpá z regionálních souvislostí a všímá si lidového umění v jeho širším geografickém a historickém kontextu. Pavlica inicioval

pozoruhodné hudebně-taneční tematické projekty (Byla vojna u Slavkova, Zbojné písně moravské...). Postupně se začala uplatňovat i jeho tvorba autorská

(O slunovratu, O člověku...) zde se přiklonil k volnějším scénickému ztvárnění námětů.

„Způsob práce, dramaturgie a umělecká úroveň řadí Hradišťan k ojedinělým tělesům nejen ve svém regionu. Je častým hostem TV pořadů, domácích i zahraničních festivalů tradiční, alternativní, ale i vážné hudby, kde získal řadu ocenění. Častá je i spolupráce s rozhlasem a filmem a také s předními soubory a sólisty různých žánrů. Hradišťan natočil více než 25 stěžejních zvukových nosičů na mnoha dalších spolupracoval. Tleskali mu diváci čtyř kontinentů. Mezi kmenové sólisty patří Alice Holubová, Jiří Pavlica a David Burda. Hlavní náplň práce tvoří koncertní činnost, která představuje přibližně 150 vystoupení ročně.“⁴

V Hradišťanu se prolínají různé hudební žánry – lidová hudba s oblastí vážné hudby (CD s komorním souborem Leoše Janáčka – Pokoj Vám, CD s Bambini di Praga – Moravské koledy a Zpívání o lásce). Také natočili CD s folkařem Vlastou Redlem – Hradišťan a AG Flek).

V závěru 20. století se v důsledku vysoce rozvinutého komunikačního systému stal velmi oblíbeným hudebním experimentem nový styl, který je propojen s etnickým vlivem - tzv. ethno, world music. To inspirovalo i tvorbu skupiny Hradišťan zejména ve spolupráci s japonským instrumentalistou Yas-Kazem – společně vydali CD s názvem Svítání, s Afričanem Dizu Platiezem pak vzniklo CD Mys dobré naděje.

V současné době nám Hradišťan může nabídnout jak samostatný koncert muziky, tak i vystoupení celého souboru s taneční složkou.

Obsazení cimbálové kapely Hradišťanu:

Jiří Pavlica – 1.housle, zpěv

Michal Kristýnek – 2.housle, zpěv

Roman Gill – viola-kontry, zpěv

---

⁴ www.hradistan.cz

David Burda – klarinet, flétny, zpěv

Alice Holubová – zpěv

Milan Malina – cimbál, zpěv

Dalibor Lesa – kontrabas, zpěv

Soubor příležitostně používá i některé méně známé nástroje, např. trumšajt, niněru, grumle, křivé rohy, ochlebky, malý cimbálek, okarínu, fujaru, drobné bicí, atd.

1.5.2 Městský folklór

Šlapeto

K hudbě lidové a folklórní se zařazuje i skupina **Šlapeto**, která je známá svými hospodskými a kabareťovými písničkami ze staropražského podsvětí. Staropražské lidové písničky se ocitly díky autentickému a nezaměnitelnému podání „šlapet’áků“ opět na výsluní popularity v Čechách i v zahraničí. První vystoupení této formace se uskutečnilo již v roce 1989. Tenkrát hráli pouze ve třech – harmonika, kytara, basa.

Na harmoniku hrál Ivo Zelenka pouze pravou rukou, levá byla zaneprázdněna pohybem tahání měchu. V části klaviatury chybělo několik kláves. Chybějící klávesy byly zakryty upravenou kostkou toaletního mýdla. Skupina nazpívala mimo

písniček Karla Hašlera i některé písně lidové, např. *Ne a nebudem se ženiti*.

Skupina Šlapeto o sobě:

„Na počátku všeho bylo pivo. Zlatavý, napěněný mok rozlévaný v pražských šencích a putykách všem stálým i nahodilým hostům. A že to nebyli hosté ledasjací: scházel se tu dobrý voják Švejk s Jaroslavem Haškem, Franz Kafka, Karel Hašler, Eduard Bass, Karel Čapek..., mísila se čeština s němčinou, vedly se řeči o politice i o ženských, ale hlavně, hlavně se zpívalo. Každý znal nějakou : o Starých zámeckých schodech, o Karlově mostě, o Petříně, lehkých holkách, o zhrzených láskách.....

A tak se roztočil ten kolotoč štací a kšeftů, který nás unáší už více než deset let a nedovolí nám, abychom naplnili skutkem slova naší nejoblíbenější písně: Ručičky, nebojte se, vy makat nebudete....“

Obsazení skupiny Šlapeto:

Michal Žára – housle, viola, banjo, zpěv

Petr Kůs – kontrabas, kytara, zpěv

Ivo Zelenka – zpěv, poskoky a pády

Ota Litomiský – zpěv, příběhy ze života

Jiří S. Hötzel – akordeon, zpěv

1.5.3 Folk

Folkem (folková hudba, z německého *Volk* i anglického *folk* – lid, národ) rozumíme stylizované lidové nebo ohlasové písně, interpretované za doprovodu akustických nástrojů. Do poloviny 60. let patřil ve světě mezi dominující proudy populární hudby. I na české hudební scéně má své pevné místo folková hudba. Písničkáři vždy nejrychleji reagovali na společenské dění a za bývalého režimu byli také neoficiálními mluvčími nespokojené veřejnosti. Během 20. stol. získal termín “lidová hudba“ i druhý význam jako zvláštní druh umělé populární hudby, který

zpětně ovlivňuje tradiční lidovou hudbu, respektive její provozování.

Písničkářů, kteří se zabývají lidovou hudbou je mnoho. Písničkář je na jevišti většinou sám. Doprovází se hudebním nástrojem, kterým je většinou kytara, někdy spojená s foukací harmonikou.

Z našich známých písničkářů budu jmenovat již výše zmíněného **Vlastu Redla**, ten se zabývá převážně moravským folklórem. Například lidovou píseň *A té Rehradice* slyšel v úpravě skupiny *Českomoravská hudební společnost*, která ji nazvala Rehradice. Vlastu Redlovi se písnička velice líbila a tak ji zařadil i do svého repertoáru. Vlasta Redl svého času spolupracoval i s Jiřím Pavlicou a Hradišťanem. Z této spolupráce vzniklo CD s mnoha upravenými lidovými písněmi. Slavná píseň folkového muzikanta Vlasty Redla *Sbohem galánečko* působí tak věrohodně lidově, že mnozí ještě dlouhá léta mysleli, že ji Vlasta Redl našel v Sušilově sbírce moravských národních písní. Takovou píseň by si asi přál napsat každý alespoň jednou za život. Píseň, která by dokonale zlidověla.

Další jeho známou písní jsou Husličky, o které se říká, že Vlastu Redla z AG Fleku inspiroval kapelník skupiny Hradišťan Jura Pavlica a jeho příhoda odložených houslí ze zákulisí. Píseň také vyšla na jejich společné desce.

Wabi Daněk je folkovým písničkářem píšícím převážně vlastní muziku. Ale v jeho interpretaci jsem také objevila dvě písně lidové. První z nich se jmenuje *Teče voda teče*. Je to překrásná píseň s jednoduchou a přesto oduševnělou melodií. Wabi Daněk ponechal písní dvouslokový text. Na svých koncertech efektivně zapojuje posluchače do opakování frází, tudíž se posluchač stává aktivním účastníkem.

O hudebních kvalitách písně svědčí skutečnost, že ji věnovali pozornost i skladatelé - klavíristé, čili se z ní stala skladbička, která nechybí ani v klavírní škole.

Druhá píseň se jmenuje *Když jsem odcházel*. U této písně postupoval Wabi Daněk stejným způsobem, opět zapojuje lidi a znovu se přesvědčujeme, že lidé zpívají, nestydí se, stačí je jen aktivně zapojit do společného projevu.

Písničkářkou a výbornou kytaristkou na folkové scéně je **Lenka Filipová**. Lidová píseň, kterou si upravila, se jmenuje *Přes zelené žitečko*. Píseň je zpestřená klasickou kytarou, která nedoprovází pouze doprovodnými akordy, ale prokomponovanými postupy dávajícími vyniknout kráse „sladkého dřeva“.

Ve folkové scéně nesmíme opomenout ani známého písničkáře, který je velmi často obklopen kapelou, **Pavla Lohonku**, řečeného **Žalmana**. Jeho vydané CD plné lidových písniček svědčí o tom, že se tento písničkář lidové hudbě věnuje dost aktivně. Velice známou písničkou je *Nezacházej slunce* ve spolupráci s Alicí Holubovou a skupinou Hradišťan.

Jura Petru společně s **Janem Nedvědem** nazpívali píseň *Zahučaly hory*.

Skupina **Spirituál kvintet** je založena hlavně na čistotě zpěvů, jejich písně jsou zpívané vícehlasně, kdy doprovodný nástroj zahraje pouze úvodní tóny pro každý hlas, nebo doprovází celou skladbu. Tato skupina nazpívala také lidové písně – jmenujme alespoň *Mračí se, mračí* a *Na tej lúce*.

Známý zpěvák, který již nežije, **Michal Tučný**, upravil lidovou píseň *Zdalo se mně má panenka* a společně se svou dcerkou nazpíval písničku *Kdyby tady byla taková panenka*.

Bluegrassový zpěvák **Robert Křesťan** má ve svém repertoáru lidovou píseň *Počkaj, počkaj, šohajičku* a společně s Hanou Černoorskou nazpíval píseň *Zaťukal Janíček, Ty neščasná podvodnico*.

Javory – Hana a Petr Ulrychovi

Hana a Petr Ulrychovi jsou sourozenci, kteří tuto skupinu založili roku 1974. Jejich první album nese název Nikola Šuhaj Loupežník, zde Petr Ulrych zpracovává především folklórní motivy. Skupina prošla také změnou v obsazení. Sourozenci Ulrychovi se skupinou Javory se již mnoho let věnují populární folklórní moravské hudbě. V loňském roce vydali nové album Stromy, voda, tráva. *„Folk-rock, lidová hudba a zhudebněné básně v podání sourozenců Ulrychových a Javorů jsou plné čistoty a pokory. Nezaměnitelné hlasy v krásných lidových i folkových písničkách vyhledává stále více posluchačů.“*

Dnes působí Javory ve složení:

- Petr Ulrych – kytara, zpěv
- Hana Ulrychová – zpěv
- Dalibor Štrunc – cimbál, zpěv
- Kateřina Štruncová – housle, zpěv
- Petr Surý – kontrabas, zpěv

Dalibora Štrunce, Kateřinu Štruncovou a Petra Surého známe již ze skupiny Cimbal Classic.

Lokálka Live

Skupina z Hradce Králové vznikla již v roce 1974, po celá léta si zachovává svůj hudební i slovní stylový rámeček. V tomto souboru je dominantní humor, parodie a satira na známé hity z country a pop music. Kapelník L. Straka se také

snaží o vlastní tvorbu, která má u fanoušků velký úspěch. Jedinečný styl vynesl Lokálku až do výšin folkové hudby. Skupina bývá součástí všech známých a uznávaných českých festivalů folkové, tramské a country hudby. U této skupiny jsem také našla inspiraci v lidové hudbě a to konkrétně v písni *Panenka* a *Ještě já se podívám*. Písničkářská skupina zachovala melodii, avšak upravila text, jak jinak, než parodicky. Na koncertech nechybí ani převleky.

Lokálka o svém CD *Tragedy Country* :

„Dostává se Vám do rukou výtvor, který rozhodně nepatří k nejdokonalejším. Těžko také chtít něco víc od samouků, mezi nimiž jediný konzervatorista trpí jak zvíře, což ovšem nedělává zadarmo a navíc ho to prý baví. Ve studiu by se sice dalo docílit lepší kvality, nám se však vždycky dýchalo volněji před publikem než v nahrávací místnosti. .... Své nástroje ovládáme, až na výše uvedenou výjimku na úrovni žáků nižších ročníků LŠU, a zpívat by většina z nás měla mít povoleno pouze v sebeobraně.....“

Členové skupiny Lokálka : Václav Souček – zpěv, průvodní slovo

Ladislav Straka – zpěv, kytara

Jiří Gregora- zpěv, klavír, akordeon

Jiří Pilner –zpěv, pětistrunné banjo

František Zapadlo – zpěv, kytara

Ladislav Hübelbauer – zpěv, baskytara

Renny Hrušinec – zpěv, kontrabas, klavír, violoncello

a hosté

Koncertní vystoupení skupiny Lokálka:

Ladislav Straka, Ladislav Hubelbauer, František Zapadlo, Jiří Gregora

1.5.4 Folk-rock

Spojením čistého a prostého folku s tvrdým rockem vzniká žánr, který nazýváme folk-rockem. Tento žánr je velice specifický v kráse melodického nástroje s přidáním elektrických kytar, elektrických viol, violoncell, kontrabasů a bicí soupravy.

Folk-rocková skupina zabývající se pouze lidovými písněmi se jmenuje **Čechomor**, dříve Českomoravská hudební společnost.

Svitavsko-pražská kapela vznikla v roce 1988, v roce 1991 vydala debut *Dověčnosti*, od níž Vlasta Redl převzal píseň *Rehradice*. Českomoravská hudební společnost vznikla, když bylo v Praze na výstavišti potřeba kramářskými písněmi

podbarvit tržiště řemeslníků a samovolně přerostla v originální přístup k folklóru. Pro písničky nesahají pouze do slavné Sušilovy sbírky, ale přebírají je i od valašského přítele Semráda i od různých cimbálovek. Druhé CD nese název Mezi horami.

Kritik Jiří Černý o Českomoravské hudební společnosti:

„Písničky nesčetněkrát mění, interpretují ve svém mimoregionálním pojetí, jež sice víc tíhne ke Slovácku, ale zároveň je nejživotnější větví českého folkrocku, rytmus je pro „Českomoravskou“ nejprůzračnější. Mezi národními písněmi, svébytnými úpravami a vlastními melodiemi, mezi tanečním rejdním a chrámovostí sborového zpěvu, mezi putykou a zámkem, mezi Moravou a Čechami, daleko od kopírování keltského rocku a blízko jeho ideálu pestrého a trpytného zvuku – kdesi tam je kolébka alba Mezi horami. V předsíni slávy, ale v síni radosti.“

Skupina již pod názvem Čechomor vydala další CD s názvem Proměny. Zde se folkrocková skupina spojila s Collegiem českých filharmoniků s dirigentem Ondřejem Vrabcem. Orchestrální úpravy dělal Jaz Coleman. Pochází z Londýna a nyní žije na Novém Zélandu. Do povědomí posluchačů se zapsal již v sedmdesátých letech zpěvem a hrou na klávesy ve skupině Killing Joke. Tento hudebník ovládá téměř všechny žánry od punku až po jemnou klasickou hudbu. Mimo jiné psal hudbu pro celou řadu umělců od Enigmy až po Metallicu . Začátkem roku 2001 spolupracoval se skupinou Čechomor a jejich písně upravil do symfonické podoby. Výsledkem je album Proměny. Ty měly takový úspěch, že Čechomor společně s orchestrem a Lenkou Dusilovou, která nazpívala píseň stejnojmennou s názvem alba - *Proměny*, procestovali celou českou zemí a nejen ji.

Skupina Čechomor vystupuje ve složení:

František Černý – kytary, mandolína, zpěv

Michal Pavlík – violoncella, dudy, klávesy, baskytara, zpěv

Martin Rychta – bicí, percussion

Radek Pobořil – akordeon, trubka, flétna

Karel Holas – zpěv, housle, el.kytara

Radek Klučka - bicí

a hosté jako např. Lenka Dusilová – zpěv

Fleret a Jarmila Šuláková

Vizovická skupina Fleret začínala již v roce 1982, ovšem jen jako trio Šperhák. Prošli si kruhem Porty. Velký převrat vznikl s příchodem textaře Libora Myslivečka, na podzim roku 1983 se vrátil z vojny David Šedivý, který výborně ovládal flétny. Od roku 1984 má skupina již neměnný název Fleret. Tou dobou se seznamuje s Vlastou Redlem, což mělo zásadní vliv v několika dalších letech.

Fleretu se výborně podařilo sloučit rockovou hudbu a klasickou lidovku a to na jejich třetím albu s názvem Zafúkané. Na tomto albu nechyběla ani královna lidovek Jarmila Šuláková, která zde nazpívala píseň *Doma nejlepší*. Tato svérázná dáma vystupuje ve valašském kroji, a to za každého počasí, a má tolik elánu, že by jí to mnoho mladých mohlo jen tiše závidět.

Deníku Blesk Jarmila Šuláková prozradila: „*Na koncertech budu brzy zpívat i některé další, ale musím se je nejdříve naučit.*”

Další album této skupiny ve spolupráci s Jarmilou Šulákovou nese název Fleret & Jarmila Šuláková.

Tvorba pětičlenného Fleretu vychází z moravské lidové zpěvnosti.

O Fleretu Milan Poláček – kritika v časopisu Pop Rock

„Písničky jsou natolik zemité a různé (při Janověj hoře se křepčilo jako na povel), že vás to přímo zvedá ze sedadel. Skotačivý houslista dodává šmrnc, břeskné vícehlasy šlávu a korzářsky odění hudebníci zase tajemnost. V textech zpívaných ve valašském nářečí bylo plno lidového humoru i sebeironie.“

Členové skupiny Fleret : Zdeněk 'Hrach' Prachovský

Stanislav 'Stanley' Bartošík

Tomáš 'Coudy/Kody/Blecha' Vunderle

Vítek Rokyta

Jiří 'Heglas' Hlavnička

někdy i Jarmila Šuláková

1.5.5 Dechovka a lidovka

Dechovka je hudebním žánrem, který má své kořeny v době c.k. maršálků. Českou dechovku zviditelnil už v 2.polovině 19.stol. František Kmoch. Proslulé jsou jeho slavné pochody Kolínem i mohutnost zvuku dechových nástrojů. Dodnes se můžeme setkat s různými průvody za doprovodu dechových souborů. Dechovka v dnešním pojetí znamená interpretaci převážně lidových písní v doprovodu dechového orchestru. Skladatelé, kteří v první polovině 20.století napodobovali tento hudební žánr, dali vzniknout tzv. „lidovce.“ To je písnička se snadno zapamatovatelnou melodií komponovaná v duchu odkazu písni lidové. Klasiky lidovky jsou skladatelé Vejvoda, Vacek, Poncar, Borovička a další.

Pokud žijete v České republice a jste vlastníky televizního přijímače, těžko jste mohli v posledních měsících minout kouzelný teleshoppingový spot propagující nahrávky momentálně nejpopulárnější pěvecké dvojice **Evy a**

Vaška. Tato dvojice se stala fenomény a stálicemi nejen u nás, ale i v zahraničí. Jejich několikaměsíční turné po Austrálii, Kanadě a USA, pravidelná vystoupení ve Vídni, jim zajišťuje velkou popularitu a tisíce oddaných fanoušků.

Eva a Vašek je pěvecká a zároveň manželská dvojice – Eva a Václav Ševčíkovi. Kritici této dvojici vyčítají především velmi nízkou hudební a uměleckou kvalitu. Jejich repertoárem jsou především lidové a dechovkové melodie, kterými se obrací zejména na starší posluchače.

1.5.6 Disco

Moderní hudba založená pouze na reprodukováném doprovodu. Ve vřavě decibelů jen stěží poznáme melodii a o zpěvu se zde snad můžeme zmínit jen v uvozovkách.

Maxim Turbulenc

Seskupení Maxim Turbulenc vzniklo v roce 1994 v Klánovicích. Zakládajícími členy jsou Pavel Vohnout zvaný Kyklop, Dan Vali a Petr Panocha zvaný Pancha.

Na jejich první desce

s názvem Turbulence Dance již zformovali styl, kterým se chtějí zabývat. Tento styl můžeme jen těžko popsat, nazývejme jej tedy jako taneční hudba – disko. V roce 1995 vydali singl s cover-verzí písně Báječnej chlap, která je známá v podání Michala Tučného. Tuto píseň oblékli do diskotékového kabátu, ostatně jako všechny písně na svých albech. Za dobu existence skupiny Maxim Turbulenc, vydala známá komerční trojice obtloustlých chlapů neustále si měřících obvody svých pasů, čtyři singly, jedenáct CD a natočila patnáct videoklipů. Maxim Turbulenc se snaží zaujmout posluchače různými předělvkami známých lidových i umělých písní. Na koncertech je potkáte ustrojené ve stejnokrojích, které bývají většinou potištěny dětskými motivky. Skupina byla i nominována na cenu Akademie populární hudby a dokonce se i umístila do první desítky v anketě Zlatý slavík – a to čtyřikrát .

V roce 2005 opustil skupinu zpěvák Pancha, kvůli rozdílným názorům na způsob práce i písničky. Nahradil jej Petr Novák přezdívaný Ajfel díky své výšce 203cm.

1.5.7 a další...

Další CD nosiče, které se hojně vydávají a můžete se s nimi setkat pod názvy OKOLO HRADCE A JINÉ DĚTSKÉ PÍSNÍČKY, TANCOVALA ŽÍŽALA, DĚTSKÉ PÍSNÍČKY A ŘÍKADLA nebo CD BOONG! A JINÉ DĚTSKÉ PECKY.

CD BOONG! A JINÉ DĚTSKÉ PECKY se od těch ostatních zmiňovaných liší tím, že připomíná víc než disko spíše techno s doplňujícím textem, respektive hlášením o postavách v písničkách vystupujících.

Upozorňuji na zmíněná CD, protože jejich názvy vypadají slibně a můžeme si tak myslet, že naše děti dostávají písničky v hezkých úpravách. CD bývají i přibalována do dětských plen. Však když si nahrávky pustíte, uslyšíte jen reprodukovanou muziku, maximálně s doprovodem nějakého keyboardu, který zpěvákovi nedovolí žádného ritardanda ani sebemenší odchylky od daného bubnujícího rytmu.

V rockovém žánru se lidovou písní zabýval například David Koller se skupinou Lucie. Píseň pod názvem Majolenka (Neťukej, neťukej) je vydané na CD JASNÁ PÁKA HUDBA PRAHA. Ze známé lidové písničky si David Koller půjčil text, který ovšem doplnil, melodii pozměnil úplně.

V punkovém žánru jsem vyhledala skupinu N.V.Ú., která upravila píseň Kalamajka. Lidové písničky skupina ponechala melodii, tedy upravila ji do svého žánru a pozměnila slova, kde se nevyhnula ani vulgarismům.

2 Poslechové činnosti ve vyučování hudební výchovy

Ve 20. letech 20. století vystoupil s požadavkem receptivní hudební výchovy Vladimír Helfert. Však teprve na přelomu 60. a 70. let postupně vykristalizovala nová koncepce poslechu hudby. Ta, společně se zpěvem a hudební naukou, tvořila předmět hudební výchovy.

Poslechové činnosti jsou jedním ze čtyř druhů činností, které vytvářejí obsahovou náplň předmětu hudební výchovy. Úkolem poslechových činností je rozvoj všech hudebních schopností a dovedností žáků. Tím myslíme rozvoj hudebního sluchu, rytmického a tonálního cítění, rozvoj hudebně intelektových schopností atd. Při poslechu se žáci učí rozeznávat vokální nebo instrumentální druhy skladeb, sledují a hodnotí jednotlivé hudebně vyjadřovací prostředky.

Dále se učí orientovat se a charakterizovat různá slohová období, chápat vztah mezi obsahem a formou hudebního díla. Seznamují se s tvorbou a životy významných skladatelů. Za nejvýznamnější cíl považujeme rozvoj a kultivaci osobnosti žáka, ke kterému dochází při kontaktu s hudebním dílem. Právě kontakt s dílem rozvíjí schopnost hudbu emocionálně prožívat a uvědoměle chápat. Ke splnění vytčených úkolů a cílů je třeba v hodinách hudební výchovy zajistit aktivní a uvědomělý poslech hudby.

AKTIVNÍ A PASIVNÍ FORMA POSLECHU

Z hlediska aktivního přístupu žáka dělíme formy poslechu na aktivní a pasivní. V odborné literatuře se také setkáváme s formou intelektuálního a intuitivního poslechu. Podstatou a cílem aktivního poslechu je postupné pronikání do struktury hudebního díla za pomoci hudebně výrazových prostředků. Tento druh poslechu vyžaduje systematické pedagogické vedení. Uplatňují se další hudební

aktivity směřující k práci s poslechovou skladbou. Je třeba stavět na dosažené úrovni hudebních schopností, získaných dovednostech a poslechových zkušenostech žáka.

Pasivní (intuitivní) forma poslechu nevychází z dosažených schopností či teoretických znalostí. Při bezprostředním působením díla na žáka jsou vyvolávány představy mimohudebního charakteru. Často dochází ke spojení výtvarné nebo pohybové reakce na poslouchanou skladbu.

PRÁCE S HUDEBNĚ VYJADŘOVACÍMI PROSTŘEDKY

Důležitým momentem je uplatňování obecných didaktických zásad, které podmiňují úspěch pedagogické práce také v hodinách hudební výchovy. Zvláště při poslechových činnostech je třeba klást na žáky přiměřené požadavky – postupujeme od konkrétních, žákům již známých kvalit a zaměřujeme se v hudebních činnostech na ty prostředky, které jsou v hudebním díle dominantní – např. barva, instrumentace skladby, motiv, téma, rytmická figura apod.

Dále se zabýváme přiměřeností výběru skladby, která by měla odpovídat věku žáka a respektovat jeho dosavadní hudební zkušenosti. Pedagog by měl při výběru postupovat od jednodušších ke složitějším formám. Skladba musí systematicky souviset s učivem, písněmi, hudební teorií apod.

Nemusíme vycházet jen ze seznamu poslechových skladeb uvedených v učebnicích jednotlivých ročníků, ale můžeme také využít alternativních zdrojů.

Zvláště v nižších ročnících je třeba směřovat pozornost žáků k dominantním prostředkům hudebního díla. Vhodné je hudební činnosti žáků zařadit do průpravných

cvičení před vlastním poslechem (pohyb, hra na nástroje, improvizace, ...)

Citový a trvalý vztah k poslouchané skladbě vytváříme systematickým opakovaným poslechem. Podobným způsobem pracujeme také s vybranými skladbami z nižších ročníků, které do poslechových hodin opět zařazujeme.

2.1 Metodika poslechu

Poslechová činnost je jedna ze základních složek hudební výchovy. Je to činnost, která se prolíná s jakoukoliv jinou činností v hudební výchově.

Poslechovou činnost dělíme na záměrné poslouchání, jež nazýváme jako intelektuální a neuvědomělou poslechovou činnost, kdy děti zpívají.

Nejintenzivnější je bezprostřední hudební vjem. Tím mám na mysli živé vystoupení, které žádná reprodukce nenahradí.

Ve většině učebnic jsou hudební činnosti a náměty ke tvořivosti žáků zařazeny málo systematicky a chybí hlouběji propracovaná jejich metodika, která směřuje k hlubšímu poznání poslechových skladeb. Děti nemají možnost samy hudebně vyjadřovací prostředky vyhledávat, často je jejich pozornost k daným prvkům směřována. Stále přetrvává typ naukovosti, to znamená, že je podrobně zpracována hudební teorie a ukázky jsou zařazovány do širokého historického kontextu.

2.1.1 Cíle, úkoly poslechové činnosti

- umění naslouchat a porozumět
- vytvořit posluchačský repertoár

Poslechové činnosti rozvíjí estetické cítění a má velký psychologický účinek na naše vědomí nejen tím, že uklidňuje (člověk má snahu stát se lepším = muzikoterapie)

Úkolem je seznámit se, porozumět, rozvíjet osobnost atd.

Mezipředmětové vazby poslechu s : výtvarnou výchovou (Malují, co slyší), literární výchovou, jazykovou výchovou, tělesnou výchovou, dějinami, biologií.

Každý poslech vyžaduje přípravnou část

V 1. třídě by mělo dítě vědět, kdy melodie klesá a stoupá, mělo by být schopno sledovat pohyb, náladu (klidnost, ráznost) melodie. U lidové písně mohou sledovat pohyb melodie, rozlišovat sudý a lichý takt.

Na lidových písních se dají vysvětlovat základy hudebních forem (a,b, předvětí, závětí), také dynamika.

Úkolem přípravné části je připravit děti zábavnou formou na záměrný poslech, na základě přípravné úrovně vybíráme ukázky poslechové činnosti.

2.1.2 Vlastní neboli intelektuální poslech

1. Motivace

Měla by přímo souviset s vlastním poslechem. Neměli bychom začínat motivaci fakty. Ukážeme dětem obrázek skladatele, jehož píseň jsme nejprve poslouchali. Můžeme také děti připravit na poslech činností např. pochodování před poslechem pochodu. Nebo přečteme nějakou pohádku, která je v kontextu s poslouchanou skladbou.

Jako motivaci můžeme použít i hudební nástroje, které jsme v ukázce slyšeli. Buď pouze ukážeme obrázek, nebo nástroj ukážeme v jeho vlastní velikosti a mohutnosti a dětem na něj zahrajeme, což je podle mě lepší.

Při motivaci potřebujeme co nejvíce didaktických pomůcek (obrázky skladatelů, nástrojů,...)

Druhá forma motivace je říct dětem základní fakta, dobové pozadí, což podle mého názoru není moc záživné.

Do poslechu můžeme nebo nemusíme vstupovat. V mé praxi jsem děti nechala, aby si písničku poslechly samy a nebyly ovlivněny mým názorem, do poslechu jsem jim nevstupovala.

2. Vlastní poslech

Při motivaci činnostní učitel do poslechu nevstupuje, při motivaci výkladové učitel do poslechu vstupuje tak, že upozorňuje na nástupy nástrojů, dynamiky, apod. Při poslechu, do něhož učitel nevstupuje, udělá po poslechu s dětmi analýzu : „Tak děti, jak to na vás působilo?“

Použije rozhovor: „Líbilo se ti to?“ „Proč?“ „Bylo to smutné nebo veselé?“ - pomocí této otázky dojde k tempu.

3. Druhý poslech

Před druhým poslechem můžeme navodit atmosféru doby, nebo místa poslouchané ukázky. Nebo můžeme s dětmi probírat text písničky. Zeptat se např.: „Čemu si tam nerozuměl?“ „Které postavy nebo zvířátka v písničce vystupují?“ Při druhém poslechu pokládáme kontrolní otázky typu „Děti, když uslyšíte trumpetu, zvedněte ruku.“

Celý výzkum shrneme a uzavřeme. Jednou za půl roku by se měly ukázky zopakovat, abychom zjistili, zda si písničku nebo skladbu děti pamatují. Je nutný časový rozdíl.

Rozvíjíme fantazii a představivost.

Výbornou knihou k otázce motivace při poslechu je od J. Herdena : My pozor dáme a posloucháme, kde se autor zaměřil na poslech dětí 1.stupně ZŠ. Pro 2.stupeň ZŠ je vydaná publikace také od J.Herdena – My pozor dáme a nejen posloucháme.

3 Lidová píseň ve vlastním výzkumu v Domě dětí a mládeže v Jindřichově Hradci

3.1 Charakteristika zařízení

Svoje téma diplomové práce jsem prověřovala u dětí navštěvující kroužky Domu dětí a mládeže v Jindřichově Hradci (dále jen DDM). Tento DDM jsem měla možnost také sama navštěvovat. Navštěvovala jsem hru na kytaru a několik tanečních kroužků.

DDM se v roce 2000 přemístil do větší budovy, kde má teď možnost pořádat různě besídky a kulturní akce dětí. Děti zde mají možnost navštěvovat taneční, hudební, sportovní, výtvarné a pěstitelské kroužky. Každý kroužek má svou vyhrazenou místnost s potřebným zařízením. Např. hudební místnost je opatřena klavírem, nástěnkou s notami, tabulí s notovou osnovou a prostorem pro pohybové hry. V kabinetech mají Orffovy nástroje a literaturu vztahující se k pohybovým hrám, zpěvníčky, a další.

Výtvarné místnosti jsou zase vybaveny keramickou hlínou, pecí, štětci, čtvrtkami, barvami, atd., podle toho jaký kroužek děti navštěvují (např. keramika, grafika..)

Ve sportovních kroužcích děti využívají velké prostory s potřebným sportovním náčiním.

DDM má k dispozici velký sál, kde se konají různé akce pro děti a jejich rodiče. Např. Mikulášská besídka, připravovaná vedoucími nebo besídky, kam si děti připraví nějaké písničky, či taneční vystoupení pro své rodiče, kamarády, prarodiče.

3.2 Lidová píseň v různých hudebních žánrech při hudební činnosti s dětmi

V této části mé práce se budu snažit pomocí poslechu ukázek z magnetofonových pásků a CD nosičů přiblížit dětem lidovou píseň v interpretaci různých žánrů. U každého žánru jsem si vybrala jednoho nebo dva interprety, kteří s lidovou písní pracují. Na praxi jsem každý den dělala s dětmi jeden námět, abych je příliš neunavovala a děti tak měly možnost každého interpreta vnímat stejným způsobem.

Upravila jsem třídu tak, aby se děti necítily jako ve škole, takže jsme různě pospojovali lavice a posedali do kroužku, abychom měli magnetofonový přehrávač uprostřed, a měli tak všichni stejnou možnost poslechu.

Pracovala jsem se dvěma skupinami dětí. První z nich byla ve věkovém rozdílu sedmi až devíti let. Druhá skupina obsahovala žáky ve věku deset až dvanáct let. Oběma skupinám jsem pouštěla stejné interprety a ty samé písničky. Měla jsem tak možnost posoudit různé žánry od dvou skupin věkově rozdílných dětí ale i z pohledu každého dítěte zvlášť.

Dětem jsem pustila nahrávku a pozorovala jejich reakce na každý žánr.

Záměrně jsem jim nic o interpretech neříkala, aby děti nebyly ovlivněny mým osobním názorem. Pouze jsem dětem rozdala papíry a požádala je, aby vyjádřily svůj pocit z písničky malou kresbičkou. Po přehrání nahrávky jsem děti zklidnila a povídala si s nimi, který z interpretů se jim poslouchá lépe a proč. Dále jsem se jich ptala na barvy, které se jim při poslechu vybaví, abych zjistila, zda jim hudba spíš připomíná teplé nebo studené, veselé či smutné barvy. Chtěla jsem tak zjistit, jak na děti písnička působí a zda tyto barvy využily i při vlastní kresbě. Také jsem se zeptala na místo, kde by tento žánr mohly slyšet. Chtěla jsem vědět, jaký mají děti rozhled o hudební scéně, zda si představí hrát skupinu v uzavřeném prostoru, nebo

na festivalech konajících se pod širým nebem. Po rozhovoru jsem se pokusila navodit atmosféru místa, kde se s žánrem mohou setkat, ukázala jsem jim obrázky interpreta, nebo hudební skupiny. Seznámili jsme se s hudebními nástroji, které jsme v ukázce mohli slyšet. Poté jsem dětem pustila danou nahrávku znovu, aby si ji mohly poslechnout ještě jednou a všimnout si věcí, na které jsem je buď já a nebo ostatní žáci upozornila. Po zopakování nahrávky mi žáci ještě řekli, čeho si všimli nového a podle potřeby jsme nahrávku ještě jednou zopakovali. Děti se při druhém a třetím poslechu snažily rozpoznávat nástroje, které každého interpreta či hudební seskupení doprovázejí.

3.2.1 Folklór

Reakce žáků na skupinu Cimbal Classic – CD Čichám, čichám člověčinu – píseň HA, TY SVATYJ VAVŘENEČKU

(Příloha CD – 1.track)

HA, TY SVATYJ VAVŘENEČKU

Česká z Chodska (Valčík 3)

Živě

1. Ha, ty svatýj Vavřeneč - ku, sto - jíš na pěk - ným ko - peč - ku,
 vy - chá - ze - jí pan - ny z te - be, ja - ko han - dě - lo - vé z ne - be.

2. První vyšla celá bílá,
 ha ta druhá jen se skvíla,
 ha ta třetí eště hezcí,
 to bula má znyjmilyjší.

3. Štvrtá vyšla jako vobraz,
 hdyž mně nechceš, hrom tě rozraz!
 Hrom tě rozraz na dje strany,
 pro falešný mjiluvání.

Věková skupina dětí : sedm až devět let

Na otázku, zda se dětem tato písnička líbí, odpověděly všechny ANO, ale písničku neznaly.

Zeptala jsem se jich, zda by si písničku chtěly zazpívat a proč.

Odpovědi : „Ano, protože je jednoduchá a líbí se mi melodie.“

„Ano, líbí se mi, protože je dvojhlasná a pomalá.“

„Ano, jsou tam krásné nástroje.“

„Ne, protože je těžká.“

„Ne, protože je tam moc slov.“

Otázka : „Jaké barvy se vám vybaví?“

Odpovědi: „Žlutá, modrá, zelená.“

„Bílá, modrá.“

„Zelená.“

„Růžová, modrá, bílá.“

„Modrá.“

„Bílá, žlutá, světle modrá, oranžová.“

Dál mě zajímalo místo, kde si děti dovedou představit, že by tuto hudbu mohly slyšet.

Odpovědi : „Sešlost s rodinou.“

„Divadlo.“

„U jezera.“

„Na koncertě.“

„V přírodě.“

ROZBOR: Dětem jsem ukázala obrázek skupiny i s nástrojovým obsazením. Seznámila jsem je s nástroji, které neznaly, však pouze informačně pomocí obrázku a poslechové ukázky. Cimbál byl pro většinu dětí z kroužku novinkou.

Před tím, než jsem písničku pustila znovu, jsem si s dětmi povídala :

„Blíží se doba vánoc a s tím souvisejí i lidové tradice. Víte, co to znamená? Ano, můžeme také říci, že je to lidové umění, ale co si pod tím představíte? Mohou to být lidé oblečení v krojích, může to být i pán, co vlastníma rukama vyřezává vařečky,

ale mohou to být i lidové hudební nástroje jako např. dudy, cimbál, basa a jiné. Představte si, že jedete s maminkou na jarmark, kde je spousta vystavených druhů řemesel. Ty vytvořili sami lidé, možná tam i vidíte postupy, jak se výrobky tvoří. Pojídáte koláče, paní v národním kroji vám nabízí chléb a sůl a odněkud zdáli se line krásná hudba.....“ Následovala písnička Ha, Ty svatyj Vavřenečku podruhé.

Dětem se písnička velice líbila, ale neznaly ji. Proto jsem jim slíbila, že se písničku naučíme.

Rozdala jsem jim nakopírovaný notový materiál. Nejprve jsme si přečetli slova a zkusili je použít při rytimizaci. Dále jsem jim zahrála melodii. Poté jsme si zkusili pomalu písničku zazpívat. U mladší skupiny jsme se naučili pouze první sloku, na kterou jsem si s dětmi vymyslela i rytmický doprovod s použitím orffovského instrumentáře. Rytmický doprovod jsme použili teprve, když děti bezpečně znaly slova, aby se mohly soustředit na hru.

Věková skupina: 10 - 12 let

Také dětem této skupiny se úprava skupiny Cimbal Classic velice líbila. Písničku však také neznaly.

Na otázku, zda by se píseň chtěly naučit a proč odpovídaly takto:

„Možná ano, protože je hezká.“

„Je pěkná, ale zpívat bych ji nechtěl, protože zpívat neumím.“

„Je hezká, ale zpívat ji asi nechci.“

„Ano, chtěla bych si ji zazpívat, ale ne sama. Chtěla bych se ji naučit, protože má pěkná slova a melodii.“

„Ano, protože se mi líbí.“

„Ano, je pěkná a nezpívá se moc vysoko.“

„Ne, protože má těžká slova a docela těžkou melodii, ale když se ji naučíme, tak mi to nebude vadit.“

Barvy, které si skupina dětí představila jsou tyto : „Červená.“ „Teplá.“
„Oranžovožlutá.“ „Veselá.“ „Oranžová, hnědá, zelená a taková slaměná.“
„Žlutá, oranžová.“ „Oranžová, červená, žlutá.“ „Žlutá, zelená, fialová.“
„Zelená.“

Otázka: „Kde si myslíte, že takovou hudbu můžete slyšet?“

Odpovědi: „V hospodě, na koncertě.“

„Koncerty, taneční bály.“

„Divadlo.“

„Na koncertě a připomíná mi Čechomor.“

„Na Babím létě.“

„Na Moravě, na koncertě moravských skupin.“

„V hudební nauce, na koncertě, v divadle.“

Zkusila jsem se ještě zeptat na nástroje, které v této ukázce slyší. Jelikož je to již starší skupina žáků, předpokládala jsem, že nějaké nástroje již znají.

Odpovědi: „Basa, housle.“ „Housle, cimbál.“

„Kytara, flétna.“ „Dudy, harmonika.“

„Kytara, dudy, flétna, kontrabas.“

„Různé dechové a žesťové nástroje a cimbál.“

ROZBOR: Při poslechu ukázky jsem nezaregistrovala žádnou výraznou reakci. Spíš přemýšlivé tváře plné očekávání, co se v nahrávce objeví nečekaného. Před druhým poslechem jsem si také s dětmi povídala o jarmarcích, staročeských či vánočních trhách.

Při učení písni jsem postupovala stejně jako u mladší skupiny, akorát jsem zkusila použít i metalofon, kde daný jedinec hrál pouze první tóny doprovodného akordu. V této skupině jsme se naučili všechny sloky.

K dalšímu poslechu ve stejném žánru jsem vybrala skupinu Hradišťan –
 CD Hrajeme si u maminky – píseň DŮ KRAVIČKY, DŮ
 (Příloha – CD 2.track)

DŮ KRAVIČKY Moravská

Ne rychle

1. DŮ kra - vi - čky,   dŮ,   z pa - stvy dě - di - nú.   Co to a - le
 2. Ach, co by chtě - lo: a - by pr - še - lo.   To má - jo - vé

bu - či?   Že se tu - ze mra - či   dnes - ka kví - če - ru.
 zla - to,   my pro - sí - me   o to,   a - by se li - lo.

Věková skupina sedmi až devíti letých posluchačů tuto písničku znala. Všem dětem se velice líbila.

Na otázku, zda by se děti chtěly píseň naučit a proč, odpovídaly takto:

„Ano, protože je krátká a není moc těžká a líbí se mi melodie.“

„Ano, protože je pěkná.“

„Ano, protože je krásná.“

„Líbí se mi, protože ji znám.“

Otázka: „Jaké barvy se Ti vybaví při poslechu této nahrávky?“

Odpovědi: „Hnědá, černá, zelená.“   „Růžová.“

                  „Zelená, hnědá, bílá.“   „Hnědá.“

                  „Červená, modrá.“   „Oranžová, zelená.“

Otázka :   „Kde bys tuto hudbu mohl/a slyšet?“

Odpovědi: „Ve škole, na karnevalu.“   „V televizi.“

„Doma.“

„Doma, v divadle.“

„V salaši.“

ROZBOR: Při prvním poslechu této nahrávky si holčičky začaly pobrukovat písničku společně s Hradišťanem a pohupovaly se na židličkách. Jelikož děti první sloku písničky znaly, mohly si ji zazpívat rovnou bez učení textu. Jako doprovodné nástroje jsme použili klavír a kytaru. U druhé sloky jsme se již museli naučit text. Ptala jsem se dětí na domácí zvířata, jestli nějaké doma mají. Nezapomněli jsme na kravičky a povídali si o jejich užitečnosti.

Stejně jako v nahrávce zpívají ke konci písničky děti kánon, i my jsme se po důkladném naučení písničky pokusili o totéž. Mile mě překvapilo, jak děti kánon bavil.

Věková skupina 10 – 12 let

V této skupině se objevili tři žáci, kteří uvedli, že celou písničku neznají.

Na mé otázky děti odpovídaly následovně:

„Ano, je pěkná.“

„Ano, je hezká, srandovní, ale víc se mi líbí ta první.“

„Líbí se mi. Znáám ji, protože je dětská a chtěla bych se ji naučit, protože je veselá.“

„Líbí se mi, ale neznám všechna slova. Chtěl bych si ji zazpívat, protože má hezkou melodii.“

„Líbí se mi, protože ji zpívají děti, ale neznám ji.“

„Ta je ještě lepší, než ta první a určitě bych si ji chtěla zazpívat.“

„Líbí se mi melodie, naučit bych se ji nechtěla.“

„Docela se mi líbí, ale nemá hezkou melodii.“

„Moc se mi nelíbí, ale naučit bych se ji chtěl, protože je známá a chtěl bych ji dobře umět.“

„Nelíbí, je divná, ale melodii má pěknou.“

„Ta písnička se mi moc líbí, protože je taková dětská. Má pěknou melodii, ale

zazpívat si ji nechci.“

Při poslechu si představí tyto barvy : růžovou, modrou a žlutou, zelenou, světle hnědou, červenou, oranžovou, hnědou, bílou, černou, veselou, teplou.

Otázka : „Kde by ses mohl/a s touto písni setkat?“

Odpovědi: „ Na koncertě dětského sboru.“ „Na nějaké veselce.“
„Na nauce, při divadle.“ „Ve školní výchově.“
„Ve školce.“ „Na vystoupení dětí.“

Otázka: „Jaké nástroje v ukázce slyšíš?“

Odpovědi: „Basa, flétna, trubka.“ „Trubka, činely, basa.“
„Buben, flétna.“ „Klavír, housle.“
„Flétna.“ „Flétny, činely.“
„Housle.“

ROZBOR: Když jsem dětem nahrávku pustila, nedaly se přehlédnout jejich úsměvy. Z odpovědí bylo jasné, že se děti usmívaly, protože jim písnička přišla dětská. Rozdala jsem jim okopírovaný notový materiál a písničku jsme si zazpívali. U této starší skupiny dětí je výhodou, že již umí lépe hrát na nějaký hudební nástroj, takže při doprovodu mohou učiteli pomoci. Ostatní děti se doprovázely Orffovými nástroji, které si postupně při opakování písničky vyměňovaly, aby si zkusily hru na všechny nástroje. Jestli nemáte dostatek orffovského instrumentáře, dá se stejně účelně využít hra na tělo.

I starší děti si zkusily píseň zazpívat v kánonu, který je také velice bavil, obzvláště, když se jim kánon nepovedl.

3.2.2 městský folklór

K poslechu tohoto žánru jsem si zvolila skupinu Šlapeto. Ukázka je použita z CD Country stodola, kde je použita od skupiny Šlapeto píseň NE A NEBUDEM SE ŽENITI (Příloha CD – 4.track)

Věková skupina : 7 – 9 let

Podle výzkumu se dětem z větší poloviny písnička líbila, protože jim přišla veselá.

Odpovědi na otázku, zda se jim písnička líbí a chtějí se ji naučit :

„Je hezká a chci se ji naučit, protože je veselá.“

„Nechci se ji naučit, protože se mi nelíbí.“

Otázka : „Kde bys písničku mohl/a slyšet?“

Odpovědi: „V hospodě.“ „Countrybál, ples.“ „V hostinci.“
„Na besídce.“ „V kině, divadle a v hospodě.“

ROZBOR: V prvním okamžiku se dětem rozzářily oči a vykouzly se jim úsměvy. Děti si začaly podupávat a pohybovat se do rytmu. Stejně jako v prvních dvou ukázkách, i nyní děti vyjadřovaly svůj dojem kresbičkou.

Po ukázce jsme si povídali o Praze. Zajímalo mě, kolik dětí již naše hlavní město navštívilo a jak se jim tam líbilo. Ukázala jsem dětem obrázek skupiny Šlapeto a sdělila jsem jim nástrojové obsazení.

Naučili jsme se pouze první sloku. Použili jsme hodně tamburínek, které hrály v každém čtyřčtvrtovém taktu na první tři doby. V refrénu hrály tamburíny na liché doby. Ozvučná dřívka držela rytmus na každou dobu a bubínek přizvukoval na liché doby ve sloce i refrénu. Do refrénu jsme pak zapojili i rourkový bubínek a chřestidla.

Věková skupina : 10 – 12 let

Odpovědi žáků na poslech:

„Znám ji asi z divadelní hry, zazpívat si ji nechci, protože je těžká.“

„Nelíbí, je pro starší.“

„Nelíbí se mi, je jako dechovka, je moc rychlá a má divná slova.“

„Nelíbí se mi, protože je divná.“

„Nelíbí, jsou tam harmoniky a ty jsou hrozné.“

„Líbí se mi, protože je rychlá.“

„Ano, moc se mi líbí, je veselá, proto bych se ji chtěla naučit.“

„Trochu se mi líbí, ale ani moc se ji naučit nechci.“

„Ta písnička je pěkná, je to dechovka, má pěknou melodii, ale nechci si ji zazpívat.“

„Líbí se mi, je směšná, a proto si ji chci zazpívat.“

„Líbí se mi, protože je standardní a chci si ji zazpívat.“

„Líbí se mi a chci si ji zazpívat, protože ji neznám a líbí se mi její rychlost a slova.“

„Hodně se mi líbí, je dobrá a možná ji znám.“

„Je taková veselá, ale zpívat ji nechci, to radši Skákal pes přes oves.“

Barvy, které se dětem vybavily: bílá, fialová, červená, teplá, modrá a bílá, žlutá a zlatá, veselá, oranžová, studená, hnědá.

Otázka: „Kde by ses s touto hudbou mohl/a setkat?“

Odpovědi: „Veselka.“ „Divadelní hra.“

„Na koncertě.“ „V hospodě.“

„Třeba v hospodě nebo na různých svatbách, narozeninách, ...“

„Na oslavě.“ „V hospodě nebo na svatbě.“

„Na dědových narozeninách.“

Otázka: „Které nástroje v ukázce slyšíte?“

Odovědi: „Harmonika.“ „Basa, harmonika.“
„Housle, basa.“ „Housle.“
„Kontrabas, housle.“ „Harmonika, housle.“
„Dudy, harmonika.“

ROZBOR: Hned v prvních taktech této písničky se děti začaly smát. Většině žáků se nelíbil zvuk harmonik, připadal jim charakteristický pro starší populaci. Také jsme si povídali o Praze, stejně jako u první skupiny. Na rozdíl od mladších kolegů, v Praze byli ze starší skupiny už všichni. Velice je bavilo povídání o hlavním městě. Při prohlížení obrázků tamních uliček, byly děti pozorné a hltaly každé slovo.

Po ukázce jsem děti naučila první sloku a písničku jsme si zkusili zaspívat jen s doprovodem klavíru. Postupně jsme zapojovali i ostatní Orffovy nástroje, stejně jako u mladší skupiny žáků.

I přes některé záporné ohlasy na tuto úpravu děti rády hrály a zpívaly.

3.2.3 folk

K poslechu tohoto žánru jsem zvolila folkového zpěváka Wabiho Daňka. Použila jsem magnetofonovou pásku: MC Nezacházej slunce – Wabi Daněk – píseň TEČE VODA, TEČE (Příloha – CD – 6.track)

TEČE VODA TEČE

Te - če vo - da te - če od po - to
ka kře - ce namluvil si mla - dý ku
lán mo - droo - ke' děv - če

2. Ach matko, matko má,
nevím si s tím rady
||: naučil se za mnou chodit
jeden hulán mladý :||

3. Ach dcero, dcero má,
zanechej hulána,
||: huláni do pole odjedou,
ty zůstaneš sama :||

Věková skupina dětí : 7 – 9 let

Pustila jsem nahrávku Wabiho Daňka a píseň Teče voda teče. Děti jsem po celou dobu nahrávky pozorovala, aniž bych zasahovala do jejich poslechu. Zeptala jsem se jich, zda poznaly nástroj, který písničkáře doprovází. Všechny děti bezpečně poznaly sladký zvuk kytary.

Otázka : „Líbí se vám tato hudba?“

Odpovědi – proč ANO :

„Nikdy jsem to neslyšela.“

„Je to zajímavé.“

„Jsou tam hezké nástroje.“

„Je to uklidňující.“

„Protože to nemám doma, tam poslouchám
jen moderní hudbu.“

“Ano, protože má hezkou melodii.”

“Ten chlap vážně krásně zpívá.”

“To je nádhera, jak je to nazpívané.”

Odpovědi – proč NE : „Jsem zvyklá na moderní hudbu“

„Není to ono.“

„Je to pomalé.“

“Ne, protože je smutná.”

Otázka : „Co ve vás tato hudba vzbuzuje?“

Odpovědi : „Klid.“ „Pohodu.“ „Volnost a klid.“ „Slunce.“

„Veselí.“

„Kofola teče proudem a sedím na lavičce a poslouchám tuto hudbu.“

„Západ slunce.“

Otázka : „Při jaké příležitosti se vám tato hudba vybaví?“

Odpovědi : „Na festivalech.“ „Někde na divadle.“

„U moře na pláži pod slunečníkem.“ „U ohýnku.“

“Na louce.” “V přírodě.”

Otázka : „Jaké barvy se Ti vybaví?“

Odpovědi : „Pestré barvy.“ „Červená.“ „Oranžová.“ „Modrá.“ „Žlutá.“

Před druhým poslechem jsem si s dětmi povídala :

„Kdo z vás už byl na folkovém festivalu? Nikdo? Ale to je škoda, podívejte, přinesla jsem vám fotografie a obrázky z těchto festivalů. Konají se pod širým nebem, večer se díváte na hvězdy a přitom posloucháte hudbu. Jistě alespoň někdo z vás jezdí na skautské tábory. Tam skoro každý večer rozděláváte táborové ohníčky a vedoucí,

vy, nebo kamarádi hrají na kytaru, posloucháte a zpíváte písničky. Představte si, že sedíte u nějakého ohýnku, za vámi teče řeka, která krásně bublá. Nad vámi je rozprostřená obloha bohatě posetá hvězdami. Někdo tam hraje na kytaru, vy posloucháte nebo i zpíváte.....“ Druhý poslech písničky Teče voda, teče.

Nakonec jsem děti naučila písničku TEČE VODA TEČE, jim už známou z poslechu.

ROZBOR: S dětmi jsem si vzpomněla na prázdniny, ohýnky a s tím související zpívání písniček. Děti mi vyprávěly o velkých táborácích, které se konají na konci tábora i o malých ohničkách, jež pořádaly každý večer, když přálo počasí.

Dětem jsem ukázala obrázky, fotky z různých port a festivalů. Vyprávěla jsem jim, jaká je krásná atmosféra na těchto festivalech a ptala se jich zda na nějakém z nich byly. Při poslechu si mnoho dětí zpívalo společně s Wabi Daňkem zvláště při repetičích v písni.

Tato skupina si ráda zavzpomínala na prázdniny a každé z dětí mělo spoustu zážitků. Na folkové festivaly se většina ještě nedostala, ale mé vyprávění je vcelku zaujalo, alespoň některé.

Z rozhovoru jsem vyvodila, že se dětem hudba líbí, že je jednoduchá, mohou si na ni zazpívat, a hlavně že se folkové písničky hrají na táborech u ohničků, takže je znají. Při mé otázce, který nástroj zmíněného písničkáře doprovází jednoznačně odpověděly - kytara.

Nakonec jsem děti naučila písničku TEČE VODA TEČE. Postupovala jsem tímto způsobem : Děti jsem naučila slova písničky, rozdala jsem jim notový materiál s akordy a při vlastním doprovodu kytary jsme se pokoušeli píseň zazpívat. Děti se píseň naučily velmi rychle, protože má jednoduchý text a velmi krásnou melodii, kterou znaly z poslechu. Rozdala jsem jim i Orffovy nástroje, aby dobře pochopily rytmus písničky a po částech jsme “slepovali“ uvedenou píseň.

Tento žánr není složitý na poslech, dokonce velice výstižně je znám vliv lidové kultury, zvláště zvoleným nástrojem – v tomto případě akustická kytara, která není přemožena hluky, jen tzv. sladkým dřevem.

Věková skupina : 10 – 12 let

Při poslechu si žáci také s nahrávkou zpívali.

Na otázku, co by řekli o této ukázce odpovídali:

„Nelíbí se mi, je hluboko, znám pouze melodii.“

„Moc ne, je taková smutná.“

„Nádherná, hezká melodie a chci si ji zazpívat, už jsem ji zpívala.“

„Líbí se mi, je taková pomalá.“

„Je taková veselo-smutná.“

„Ano, má pěknou melodii, je hezká.“

„Ta písnička se mi líbí, má pěknou melodii a chtěla bych si ji zazpívat.“

„Ano, je známá a je z Elišky ze mlejna, je moc hezká.“

„Líbí se mi, protože je pěkně zpívaná.“

„Líbí se mi, protože má jinou melodii a ještě jsem ji nezpívala.“

„Chtěla bych si ji zazpívat, protože je jednoduchá.“

Na otázku, které nástroje písničkáře doprovází byla jednoznačná odpověď – kytara.

Otázka: „Kde byste tuto hudbu mohli slyšet?“

Odpověď: „Na dětském představení.“ „Na besídce.“

„Pohřby, myslím, že to bylo v nějaké pohádce.“

„V pohádkách.“ „Na koncertě.“

„Ve filmu Eliška ze mlejna a v rádiu.“

„Na dětském koncertě, v pohádce.“

„Na hudebce ve škole.“   „Koncert Babí léto.“

„Doma, připomíná mi ukolébavku.“

ROZBOR: Postupovala jsem stejně, jako u mladší skupiny žáků, ale také tady bylo snazší, že žáci již navštěvují nějaký hudební nástroj. Písnička je součástí elementární výuky hry na klavír, proto nám jedna slečna mohla píseň zahrát. Dále jsme písničku hráli i na kytaru s doprovodem ozvučných dřevěk a využitím hry na tělo stejně jako u předchozí skupiny.

Jako další ukázkou folkové skupiny v trošku jiném kabátě jsem použila hudební seskupení vystupující pod názvem LOKÁLKA LIVE. Stejně jako mnoho písničkářů i Lokálka upravila písničku Kdyby tady byla – píseň je vydaná na jejich CD LOKÁLKA LIVE II – pod názvem PANENKA II. (Příloha CD – 11.track)

Lokálka písničku ponechala melodii, ale jak je u této skupiny zvykem, upravila ji text. Jak jinak než humorně.

Věková skupina : 7 – 9 let

Reakce žáků na poslech: „Písnička je veselá, má veselou melodii.“

„Je moc hezká.“

„Líbí se mi, protože ji trochu znám.“

„Líbí se mi, že změnili slova, je to vtipné.“

„Je zábavná.“

Otázka: „Jaké barvy se vám vybaví?“

Odpovědi: „Zelenou, modrou, oranžovou, červenou, žlutou.“

„Hnědá.“

„Červená, modrá, bílá.“

„Hnědá, zelená.“

Otázka: „Kde si hudbu vybavíte?“

Odpovědi: „Na vesnici.“ „Doma.“

„V rádiu.“ „Na besídce.“

„V muzikálu.“

ROZBOR : Zpočátku děti začaly s nahrávkou zpívat, až do první změny. V tu chvíli se zaposlouchaly a začaly se smát. Kreslily s velkým nadšením a s úsměvy na tvářích. Ke konci poslechu už tolik pozorné nebyly, připadalo mi, že je na ně písnička moc dlouhá na to, aby udržely pozornost. Při rozhovoru mi děti sdělily, že se jim písnička moc líbí, přijde jim vtipná a roztomilá. Když jsem se zeptala, zda se jim líbí melodie, všechny odpověděly, že ano. U této kapely je milé, že přes dané změny v textech ponechává písničce svou melodii a doprovází si ji sama se svými hudebními nástroji. Dětem jsem ukázala obrázek skupiny a povídala jim, jak se Lokálka dostala až do výšin folkových festivalů. Vyprávění je zaujalo a hlavně se jim líbily obrázky skupiny, protože Lokálka ke svým vtipným textům připojuje i identické převleky.

Písničku jsme také zpívali, ale drželi jsme se klasického textu, který všechny děti alespoň zčásti znaly.

Věková skupina : 10 – 12 let odpovídala následovně:

„Písnička je hezká, má pěknou melodii a je veselá.“

„Je srandovní, moc bych se ji chtěl naučit, dost by mě bavila.“

„Je legrační, znám ji v jiných slovech, líbí se mi.“

„Líbí se mi, protože je srandovní a veselá a má jiná slova.“

„Chtěla bych se ji naučit, protože tyhle slova neznám.“

„Nádherná písnička, moc dobrý slova.“

Otázka: „Jaké se Ti vybaví barvy?“

Odpovědi: „Veselá, žlutá.“ „Rudá.“
„Teplá.“ „Modrá.“
„Červená a modrá.“ „Žlutá, oranžová.“
„Teplé barvy.“
„Růžová, zelená, žlutá, červená, oranžová.“

Otázka: „Jaké místo si představíte?“

Odpovědi: „Asi hospodu.“ „Ve školce.“
„Na Folkové růži a v rádiu.“ „V hospodě.“
„Na oslavě, na svatbě.“ „Na koncertě.“
„V divadle.“ „Na kroužku.“
„Svatební hostina.“ „V počítači, v rádiu.“

Otázka: „Jaké slyšíte hudební nástroje?“

Odpovědi: „Kytara, basa.“ „Kytara.“
„Kytara, flétny.“ „Housle, kytara.“
„Kytara, klávesy, harmonika.“
„Kytara, housle, flétna.“

ROZBOR: Při prvním poslechu se děti usmívaly a s radostí kreslily. Když uslyšely změnu v textu, zaslechla jsem : „Tak to je dobrý.“ Dětem se vybavily převážně teplé barvy, protože v nich písnička vzbuzovala pohodu, klid a smích. Asi u dvou dětí se objevila barva modrá, která prý je ve spojení s nebem.

Z ukázky jsem naposlouchala text, který jsem zapsala na tabuli. Zkusila jsem se staršími dětmi zazpívat písničku v předělané verzi. Naučili jsme se pouze čtyři sloky, aby písnička nebyla tak dlouhá. Jako doprovodný nástroj jsem zvolila kytaru, kterou neopomenulo žádné z dětí vyjmenovat při otázce nástrojového obsazení.

Jeden dvanáctiletý hoch hraje pátým rokem na housle, tak jsem ho poprosila, aby mi v doprovodu pomohl. Hrál první tón z doprovodného akordu táhlým tónem až po akordickou změnu.

Ostatní děti byly vybaveny Orffovými nástroji. Z melodických nástrojů jsme využili xylofon, který hrál melodii, ozvučná dřívka přitakávala na každou čtvrt'ovou notu a triangl s bubínkem nesměl chybět v každé první době.

Nakonec jsme si ještě pro porovnání zazpívali písničku na původní slova.

3.2.4 folk-rock

K poslechu folkrockového žánru jsem si vybrala hudební skupinu Čechomor. Použila jsem nahrávku hudební skupiny společně se symfonickým orchestrem a zajímalo mě, zda si děti všimnou bohatého nástrojového obsazení. Samozřejmě jsem byla zvědavá, jak budou na daný žánr reagovat ihned po prvních tónech.

K poslechu jsem využila 2CD ČECHOMOR – PROMĚNY a písničku VČELÍN (Přílohové CD – 12.track)

Věková skupina 7 – 9 let

Pustila jsem dětem úpravu od skupiny Čechomor, rozdala jim papíry, aby mohly nakreslit svůj pocit a čekala, jak budou reagovat na zcela jiný žánr, než doposud slyšely.

Zeptala jsem se, jak se dětem líbí písnička a zda by si ji chtěly zazpívat.

Odpovědi:

„Písnička se mi trochu líbí, ale melodie moc ne. Chtěla bych se ji naučit, protože je rychlá a veselá.“

„Písnička je krásná, ale melodie je přeplácaná.“

„Písnička se mi nelíbí a ani bych ji nechtěl zpívat, protože je moc těžká.“

„Písnička se mi nelíbí, ale melodie ano. Naučit se ji nechci, protože se mi nelíbí slova.“

„Nelíbí se mi, protože je smutná a zpívat ji nechci, protože je rychlá.“

„Písničku neznám, ale líbí se mi, že je veselá. Na zpívání je moc rychlá.“

Otázka: „Jaké barvy si použil/a na výkresu a proč?“

Odpovědi: „Modrou, zelenou, hnědou a černou – jsou přírodní.“

„Černá, hnědá – protože se mi taky nelíbí a jsou smutné.“

„Fialovou a zelenou – líbí se mi ty barvy k té písničce.“

„Žlutá – protože se zpívá o včelínu a včely mají žlutou barvu.“

„Hnědou, protože je jako zem.“

„Vybavila se mi červená a modrá, protože to jsou docela hezké barvy.“

Otázka: „Vybaví se ti místo, kde bys mohl/a kapelu slyšet?“

Odpovědi: „V divadle a v rádiu.“

„Na koncertě.“ „V hostinci.“

„Doma.“ „V muzikále, na countrybále.“

ROZBOR: První dojem z písničky byl rozpačitý. Děti na sebe pokukovaly a nevěděly hned, co mají malovat. Z rozhovoru vyplynulo, že je písnička na ně moc rychlá a hraje tam hodně nástrojů. Ukázala jsem dětem obrázek kapely a pověděla jim o nástrojovém obsazení. Povídala jsem dětem, že skupina hraje společně se

symfonickým orchestrem a ukázala jsem jim obrázek orchestru. Společně jsme poznávali nástroje na obrázku.

Jako druhý poslech jsem zvolila písničku Proměny, kde zpívá Lenka Dusilová. (Příloha CD - 13.track). Tato písnička prošla snad všechna rádia, takže písničku děti znaly a moc se jim líbila. Ani nevěřily, že je to ta samá skupina.

Folk-rock je žánr poněkud těžký pro malé děti, množství nástrojového obsazení nemohou ještě dost dobře posoudit.

Text písně VČELÍN

1. *Sousedovic Věra má jako žádná jiná,
viděl jsem ji včera máchat dole u včelína.*
2. *Líčka jako růže máš, já tě musím dostat,
nic ti nepomůže spát, skočím třeba do sna.*
3. *Ať v poledne radost má, slunko hezky hřeje,
když se na mě podívá, slunko hezky hřeje.*
4. *Líčka jako růže máš, zajdu k panu králi,
ať přikázat vašim dá, aby mi tě dali.*

Věková skupina : 10 – 12 let

Po poslechu nahrávky, spojené s kresbou, děti sdělovaly své pocity :

„Písnička se mi líbí, má pěknou melodii, líbí se mi, že je rocková.“

„Líbí se mi, je rychlá a pěkná.“

„Je rychlá, má hezká slova i melodii.“

„Hodně se mi líbí, je tam dobrý zpěvák.“

„Moc se mi líbí, už jsem ji slyšela, ale neznám slova.“

„Je to super, prostě Čechomor, to je hodně dobré.“

„Líbí se mi, protože je rychlá, ale zpívat bych to nechtěla, má těžká slova a je rychlá

na vyslovování.“

„Je hezká, ale těžká.“

„Ne, nemám slov, jen to ne!“

„Nelíbí se mi, je to moc bláznec a je moc těžká.“

„Ne, je divná, ale možná bych se ji chtěl naučit.“

„Líbí se mi, protože je moderní.“

„Tak ta byla úplně nejlepší.“

Zeptala jsem se na barvy: „Studená.“ „Černá, hnědá.“

„Červená.“ „Zelená, přírodní.“

„Oranžová.“ „Černá, červená.“

„Teplé barvy.“

„Oranžová, červená, žlutá.“

„Tmavá růžová, červená, černá.“

„Roková.“

Otázka: „Kde bys tento žánr mohl/a slyšet?“

Odpovědi: „V rockovém baru.“ „Na koncertě.“

„Na koncertě nebo na cédéčku.“

„Na nauce.“

„V rádiu.“

Otázka: „Jaké nástroje v ukázce slyšíš?“

Odpovědi: „Bubny, kytara.“ „Kytara, housle.“

„Bubny, elektrická kytara, harmonika.“

„Bubny.“ „Housle.“

„Kytara.“ „Klávesy, bubny.“

„Housle, bicí.“

„Bubny, housle, trubka.“

„Bubny, kytara elektronická.“

ROZBOR: První dojem se u dětí projevilo poskakováním a podupáváním do rytmu. Když jsem se zeptala, jestli znají kapelu, byla jsem překvapena, že většina dětí věděla, že jde o Čechomor. Někteří žáci už i navštívili jejich živé vystoupení. Ukázala jsem dětem obrázek jak samotné skupiny, tak i na koncertě se symfonickým orchestrem. Vyjmenovali jsme si všechny hudební nástroje. Děti byly překvapené, kolik nástrojů se v ukázce objevilo. I mě překvapilo, že napsaly tak málo z velké škály hudebních nástrojů. Asi se v konečné podobě pro děti nástroje slévají. Jako druhou ukázkou jsem i této skupině pustila mediálně známou píseň Proměny.

Jako druhou folk-rockovou skupinu jsem k poslechu zvolila skupinu Fleret společně s Jarmilou Šulákovou a píseň NASILA SI ŽITEČKA. Písnička je vydaná také na kompilaci MC – NEZACHÁZEJ SLUNCE (Příloha CD – 14.track)

Ukázku jsem zvolila pro porovnání Čechomoru a folk-rockové kapely s folklórním zpěvem Jarmily Šulákové.

Věková skupina : 7 – 9 let

Otázka: „Jak se ti líbí písnička?“

Odpovědi: „Ano, protože je veselá, ale na zpívání je moc rychlá.“

„Já bych si ji chtěl zazpívat, přijde mi taková lehká.“

„Mně se líbí, má hezkou melodii, ale těžká slova.“

„Ne, je taková divná.“

Otázka: „Jaké barvy jsi použil/a?“

Odpovědi: „Červenou, modrou a žlutou.“

„Fialová.“

„Zelenou – jako tráva.“

„Hnědá, červená, oranžová.“

„Zelená, žlutá – připomíná mi pole a žito.“

„Červenou, bílou, oranžovou a vínovou – protože zpívá o vínu.“

Otázka: „Kde bys mohl/a tuto hudbu slyšet?“

Odpovědi: „V divadle.“ „V hostinci.“

„Na koncertě.“ „Venku.“

„Na vystoupení.“ „V kině.“

ROZBOR: Z pozorování jsem vyvodila, že se dětem písnička líbí. Začaly kreslit a při opakování částí písně zpívaly společně s paní Šulákovou.

Ukázala jsem dětem obrázky kapely. Velice se jim líbilo, jak je zde ustrojená Jarmila Šuláková v národním kroji. Povídala jsem jim příhodu, jak měl hrát Fleret na festivale a začalo dost pršet. Ani ošklivé počasí je nezabrzdilo, aby hráli ze všech sil a paní Šuláková zpívala oblečená v národním kroji, jako kdyby svítilo sluníčko, i když déšť není pro kroj ideální.

Písničku jsme se neučili, jen jsme si ji pustili znovu a děti při každém opakování zpívaly společně s nahrávkou.

Věková skupina : 10 – 12 let

Reakce na daný žánr:

„Líbí se mi, je veselá.“

„Ano, líbí se mi, slyšela jsem ji na Folkové růži.“

„Ano, je pěkná.“

„Docela dobrá hudba.“

„Tak ta se mi nelíbí, je divná.“

„Takové se mi moc nelíbí.“

„Nemám slov, jen to ne!“

„Ne, je taková starodávná.“

„Ne, protože je starší.“

„Písnička ani melodie se mi moc nelíbí.“

Otázka : „Jaké nástroje tam slyšíš?“

Odpovědi: „Flétny.“ „Housle, flétna.“

„Flétna, bubny.“ „Kytara, housle.“

„Zobcová flétna, bubny.“

„Činely, housle.“

„Housle, bicí.“

„Housle.“

„Bubny, klávesy, housle, elektronická kytara, rolničky.“

Otázka: „Kde uslyšíte skupinu Fleret?“

Odpovědi: „Country koncert.“ „V televizi.“

„Na Moravě.“ „Na CD, nebo koncertě.“

„Koncert na Moravě.“ „Na veselce.“

„V rádiu.“

Na barvě se shodli skoro všichni žáci – jmenovali: studenou, akorát dva žáci, kterým se písnička líbila napsali, že se jim vybaví červená, oranžová a žlutá barva.

ROZBOR: Přišlo mi, že dětem staršího školního věku se nástrojový nástup docela zalíbil, ale jak začal zpěv, pošklebovaly se. V rozhovoru mi objasnily, že tento žánr je pro starší a místo, kde skupinu uslyšíte je na Moravě. Když jsem dětem ukázala obrázek, byly docela překvapené z oblečení skupiny, přišlo jim dobré. Ale s obrázkem Jarmily Šulákové v národním kroji už jim přišlo, že je to jako dechovka,

a že to není nic pro ně. Zkusila jsem jim pustit písničku jen samotné skupiny Fleret a to už bylo něco jiného. Začaly si podupávat a sdělily mi, že to už je hezká muzika.

3.2.5 Dechovka a lidovka

Dětem jsem opět rozdala papíry na kresbu a pustila jim ukázky nejprve z dechovky, potom z lidovky.

K poslechu dechové hudby mi posloužilo CD DO LESÍČKA NA ČEKANOU a směs lidových písní v pochodovém rytmu NA TOM PRAŽSKÝM MOSTĚ (Příloha CD 15.track)

Věková skupina : 7 – 9 let

Otázka: „Jak se ti líbí písnička a proč?“

Odpovědi: „Líbí se mi, protože je lehká a neznám ji.“

„Líbí se mi a chci se ji naučit, protože je známá.“

„Líbí se mi, protože je veselá.“

„Znám ji a je pěkná.“

„Má hezkou melodii a líbí se mi, protože ji znám.“

Otázka: „Jaké barvy se ti vybavily?“

Odpovědi: „Červená, modrá, žlutá.“

„Růžová, zelená, modrá, šedá.“

„Zelená, hnědá, protože jsou přírodní.“

„Červená jako kytička.“

„Zelená, protože se vybavím přírodu.“

Poslední otázka se vztahovala opět na místo, kde by děti mohly hudbu slyšet.

„V přírodě.“   „V televizi.“
„Na silnici.“   „V hostinci a v divadle.“
„V divadle.“

ROZBOR: Po zaznění prvních tónů si děvčátka začala podupávat a prozpěvovat, i když se na začátku ukázky nezpívá. Muzika se jim líbila. Dětem jsem ukázala obrázek dechového souboru a společně jsme si začali vyjmenovávat hudební nástroje. Děti se předháněly ve vyjmenovávání nástrojů, které znaly. Mnoho dechových nástrojů bylo pro malé děti novinkou. Nejvíce se jim líbil lesní roh a to jak tvarem, tak pro svoji mohutnost.“

Nakonec jsme se naučili písničku Na tom pražském mostě. Písničku jsem nejprve dětem zahrála na zobcovou flétnu, kterou jsem využila jako ukázkou dechového nástroje. Při vlastní interpretaci jsem již doprovázela děti na klavír.

Orffovy nástroje doprovázely následovně – ozvučná dřívka – každou čtvrt'ovou notu, rumbakoule, chřestidla, činelky a tamburína na lehkou dobu a bubínek s trianglem na první dobu v každém taktu.

Česká
Živě

NA TOM PRAŽSKÝM MOSTĚ (Polka)

Na tom praž-ským mo-stě, roz-ma-rýn-ka ro-ste,
žád-nej ji tam ne-za-lej-vá, o-na sa-ma ro-ste,
žád-nej ji tam ne-za-lej-vá o-na sa-ma roste.

2. Já tam tudy půjdu, zalejvat ji budu,
ona se mi zazelena, já ji trhat budu.

Věková skupina : 10 – 12 let

Na otázku, jak se dětem líbí tato písnička odpovídaly následovně:

„Ne, bohužel ji znám, je pro starý lidi, já nesnáším dechovky!!!“

„Ne, je to dechna. Melodie se mi docela líbí, ale slova ne.“

„Ne, nemám ráda.“

„Je to strašný, museli jsme to zpívat v první třídě.“

„Ano znám ji, ta melodie je dobrá, ale nelíbí se mi.“

„Hudba není špatná, ale ten zpěv, dechovka ne, ale možná bych si ji zazpíval.“

„Ano, je hezká a dobře se vyslovují slova a má hezkou melodii. Mohli bychom si ji zazpívat.“

„Docela ano, protože je veselá.“

„Ano, líbí se mi zvuk trumpety, já na ni hraji.“

Další otázka se týkala barev, které se dětem vybaví:

„Veselá.“   „Žlutá.“   „Fialová.“

„Veselá, teplá.“   „Červená.“   „Bílá.“

„Studená.“   „Světle zelená.“

„Hnědá, červená, zelená.“   „Zelená, žlutá, modrá.“

„Černá, samé boty, vidím, jak tancují polku.“

Otázka :   „Kde bys mohl/a muziku slyšet?“

Odpovědi: „Na svatbách nebo narozeninách, při slavnosti.“

„U kolotočů.“   „U nás ve škole.“

„Na schůzi seniorů.“   „V hospodě.“

„Na bále.“   „Na koncertě.“

„Na oslavě.“   „V televizi.“

Otázka:	„Jaké nástroje jsi slyšel/a?“	
Odovědi:	„Trumpety, klarinety.“	„Housle, basa.“
	„Trubky.“	„Lesní roh.“
	„Harmonika.“	„Činely.“
	„Trubka, buben.“	„Trumpety.“
	„Housle.“	„Klavír.“
	„Klavír, bubny, harmonika.“	

ROZBOR : Na první dojem bylo zřetelné, jak se na sebe děti pošklebovaly a ironicky usmívaly. Rozhovor potvrdil, že tento žánr se dětem starší skupiny nelíbil – na rozdíl od mladších dětí. Překvapilo mě, jak žáci odpovídali na nástrojové obsazení. Opravdu netuším, kde slyšeli klavír. Ukázali jsme si také obrázek dechového souboru a jmenovali si všechny nástroje. Povídala jsem dětem o slavných Kmochových pochodech. Zjišťovala jsem, proč se jim daný žánr tolik nelíbí, vždyť zvuková mohutnost dechových nástrojů je velkolepá. Děti mi prozradily, že by jim ani tak nevadila melodie, jako ten zpěv. To samé bylo i v žánru folk-rockovém u zpěvu Jarmily Šulákové.

Z magazínu Víkend, který je každé pondělí na televizi Nova jsem zaregistrovala povídání o tomto žánru s J. Zímou, který na dotaz, proč se mladým lidem dechová hudba nelíbí odpověděl :

*„Je jednoduchá, jedná se o stereotypní věci. Je klidná, neharmonizující s mladým světem.“*⁵ Bylo zde také prokázáno, že ačkoliv starší generace tento žánr miluje a to 65% obyvatel, oproti tomu mladí lidé do 25ti let jen 3%. Lidé doufají v kouzlo dechovky, doufají, že nezahyne. *“Vždyť je to žánr, který se od nás učí celý národ.”*⁶ Při interpretaci písně jsem postupovala stejně jako u skupiny mladších žáků.

⁵ Magazín Víkend – pořad televize Nova, rozhovor s J.Zímou, dne 16.4.2007

⁶ tamtéž

Z lidovky jsem si vybrala mediálně známou dvojici interpretů Evu a Vaška.

Z jejich CD Ančo, Ančo, Ty se nevdáš jsem vybrala směs lidových písní pod názvem Hájku, háječku a další – “směska” je dlouhá přes 6 minut. Ke svému účelu jsem písničku zkrátila počítačovým programem. (Příloha CD – 16.track)

Věková skupina : 7 – 9 let

Otázka: “Líbí se vám písnička a proč?”

Odpovědi: “Tahle se mi moc nelíbí, je tam divná melodie.”

“Není to špatné, ale zpívat ji nebudem, že ne?”

“Písničku znám, ale nelíbí se mi, protože tam je moc slov a divná melodie.”

“Docela se mi líbí.”

“Má hezký význam.”

Barvy, které se dětem vybavily byly hnědá a zelená. Protože jsou to barvy přírodní a ty do hájku patří.

Otázka: “Kde bys hudbu mohl/a slyšet?”

Odpovědi: “V přírodě.” “Na jevišti.”

“V hájence.” “V hostinci.”

ROZBOR: Písnička se dětem moc nelíbila, dechovka u nich měla větší úspěch. Je to určitě nástrojovým obsazením. Hudební stránka je na úrovni oproti vystoupení této slavné dvojice. Dětem jsem po poslechu představila interprety. Ihned po vyslovení Eva a Vašek se začaly smát a kývat hlavou, že dvojici znají.

Písničku jsme se neučili.

Věková skupina : 10 – 12 let

Reakce na poslech – líbivost, barvy a místo:

“Nelíbí se mi, barva smutná a na koncertě – byla jsem na nich.”

“Ne, protože to zpívá Eva a Vašek, barva studená, a vidět je můžu na koncertě, nebo v televizi.”

“Ne, je pro starší, barva se mi vybaví divná, místo – oslava.”

“Ne, je to dechna, barva černá a vidím je v televizi.”

“Ta písnička se mi nelíbí a slyšet ji můžu asi v hospodě.”

“Ne, je to dechovka.”

“Ne, barva bílá, protože Bílá orchidej a slyšet ji můžu u komediantů.”

“Eva a Vašek, hrůza, jen to ne!!, tohle nemá žádné barvy, protože to je strašné, slyšet to můžu jen tady a u babičky.”

“Líbí se mi, že je pomalejší, ale zpívat ji nechci, barva žlutá a slyšet ji můžu na céděčku, nebo na koncertě Evy a Vaška.”

“Líbí se mi, protože je známá, ale je moc pomalá, barvu si představím žlutou.”

Z hudebních nástrojů většina dětí uvedla klávesy, asi dva žáci harmoniku a basu.

ROZBOR: Po prvních tónech se na tvářích objevil ironický smích, chytání za hlavu. Z rozhovoru vyplynulo ještě horší hodnocení než u dechového souboru. U této dvojice jsme se dlouho nezdržovali, jen jsme si řekli, kdo to zpívá. Děti mi vyprávěly, že byly na jejich koncertě s babičkou. Písničku jsme se neučili.

3.2.6 Disco

K poslechu jsem zvolila trojici mediálně známých interpretů - Maxim Turbulenc a jejich směs lidových písní. Je vydaná na CD Maxim Turbulenc - Veselé zpívánky pod názvem Mišmaš. (Příloha CD – 17.track).

Skákal pes

česká

Ská - kal pes přes o - ves, přes ze - le - nou lou - ku,
šel za ním my - sli - vec, pé - ro na klo - bou - ku.

2. Pejsku náš, co děláš, žes tak vesel stále,
řek' bych vám, nevím sám, hop, a skákal dále.

Věková skupina : 7 – 9 let

Otázka: „Jak se vám líbí písnička?“

Odpovědi: „Moc, protože je veselá.“

„Ne, protože je těžká.“

Otázka: „Jaké si použil/a barvy?“

Odpovědi: „Červenou, modrou, žlutou a zelenou.“

„Zelenou.“ „Červenou a žlutou.“

„Modrou, černou, hnědou.“

„Červenou.“

Na otázku, kde by hudba mohla být slyšet, všechny děti odpověděly, že v rádiu.

ROZBOR: Při poslechu se děti začaly smát, bylo slyšet: „Tak to bylo dobré.“

Když jsem se však zeptala na zpěv písničky, děti mi řekly, že neví, jak by písničku

mohly zpívat. Povídala jsem dětem o diskotékách, kde se pouští jen reprodukováná muzika, nehrají tam na žádné hudební nástroje, maximálně se doprovází nějakým keyboardem. Ukázala jsem jim obrázek „Maxíků“.

Písničku Skákal pes znali všichni. Proto jsme se pustili do zpěvu, doprovodili jsme se keyboardem. Potom jsme zkusili písničku zazpívat znovu s doprovodem klavíru a Orffových nástrojů, na které měly děti možnost improvizovat. Nakonec jsme se u písničky dobře pobavili.

Věková skupina 10 – 12 let

Otázka: „Líbí se ti písnička?“

Odpověď: „Ano, je dobrá na zpěv.“

„Líbí se mi a znám ji.“

„Tak to je jasné, že je tahle nejlepší.“

„Je dobrá.“

„Jo, není to dechna.“

„Ano, je veselá.“

„Ano, chci si ji i zazpívat, aby se zpívalo něco moderního.“

„Nelíbí se mi, je to divný remix.“

„Ano, je to tak na můj věk.“

„Ano, je moderní.“

„Je docela pěkná.“

Barvy, které se dětem vybavily jsou červená, veselá, žlutá, zelená, oranžová.

Otázka: „Kde bys hudbu mohl/a slyšet?“

Odpovědi byly všechny jednotné – v rádiu, v televizi, na koncertě.

Otázka nástrojového obsazení byla také zodpovězena všemi dětmi stejně : „Klávesy,

bicí.“ Jedenáctiletá slečna odpověděla: „Klávesy přes rameno.“ Aniž bych dětem ukazovala nějaký obrázek.

ROZBOR: Když jsem nahrávku pustila, děti se rozzářily a slyšela jsem : „Jé, Maxíci.“ Pohupovaly se do rytmu a s veselými úsměvy kreslily. Když jsem se zeptala na nástrojové obsazení, jedna slečna vznesla správnou větu: „No jo, akorát nevím, co tam je za nástroje.“

I této skupině jsem ukázala obrázek a písničku jsme si zazpívali. Na keyboard jsem však nedoprovázela já, ale jeden z žáků.

Na závěr jsem u obou skupin přinesla pexeso s hudebními nástroji a hledali jsme dvojice. U každé jsme si řekli název hudebního nástroje.

Zeptala jsem se, jaký žánr se dětem líbil nejvíc.

U mladší skupiny : chlapec – disko

2. chlapec – městský folklór

Děvčata – Teče voda, teče a Hradišťan

U starší skupiny : všem Disko

Jedné slečně – Wabi Daněk

Jednomu chlapci – Lokálka

Další slečna odpověděla : „Všechny, kromě dechovky.“

Poté se k tomuto výroku přidaly i ostatní děti.

3.2.7 Lidová píseň v artificiální hudbě

Motivace :

„Co se vám vybaví, když se řekne klasická hudba?“

Děti odpovídaly, že se jim vybaví Vltava, místnost hudební nauky, umělec, hudební sál.

Dětem jsem pustila nahrávku dětského sboru s písní na lidovou poezii s melodií od Petra Ebena. Potom jsem se jich ptala, jaký nástroj doprovází texty. Odpovědí byl klavír.

Otázka : „Líbí se Vám tato hudba?“

Odpovědi ANO : „Že jsem to ještě neslyšela, je to jiné než ostatní.“

„Není tam moc používaná kytara, je to něco jiného, než slyším každý den.“

„Je to jiné, hezky se to poslouchá.“

„Je to hezké, není to přeplácané jako rock.“

„Je to zajímavé, než ostatní písničky.“

Odpovědi NE : „Není tam moc nástrojů.“

„Je to smutné.“

„Je to moc sladké.“

„Mám radši něco jiného.“

„Je to pištivé.“

Tak jsme si zazpívali několik písniček s doprovodem klavíru.

ROZBOR:

Při otázce, jaký nástroj doprovází písničky, se děti správně shodly na klavíru. Děti si samy vybraly písně, které by chtěly zpívat (Červený šátečku, Okolo Frýdku, Okolo Hradce, Běží liška k Táboru), s doprovodem klavíru jsme si písně zazpívali. U písničky Běží liška k Táboru jsem použila klavírní doprovod od Ilji Hurníka.

Běží liška k Táboru

Lidová píseň
z Čech
Klavírní doprovod
Ilja Hurník

The musical score is for the song 'Běží liška k Táboru'. It is written in G major (one sharp) and 2/4 time. The score is divided into two systems. The first system includes a vocal line with two verses of lyrics and a piano accompaniment. The piano part features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, with dynamic markings of *f* and *mf*. The second system continues the piano accompaniment with dynamic markings of *P* and *x*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and fingering numbers (1-5).

Rázně *mf* *D* *D* *A*

1. Bě-ží li-ška k Tá - bo - ru, ne-se py-tel zá - zvo - ru.
2. Je-žek za ní po - spí - chá, že jí py-tel roz - pi - chá.

Klavír *f* *mf* *P* *x* *P* *x*

D *A* *D* *D* *A*⁷ *D*

Běž, za - jí - čku, běž za ní, po-ber jí to ko - ře - ní.
Li-ška se mu scho-va - la, je-ště se mu vy-smá - la.

P *x* *P* *x* *P* *x*

Této skupince dětí se moc líbilo hraní a zpívání.

Zapojila jsem píseň Petra Ebena, která není celá lidová. Pan Eben zde čerpal z lidové poezie a melodii vytvořil sám. Jelikož mám na magnetofonové pásce tuto jeho písničku se zpěvem dětského sboru, tak jsem se rozhodla ji použít, i když není celá lidová. Při poslechu byly některé děti nepozorné, protože písničku neznaly. Rozdala jsem dětem noty této písně i s doprovodem P. Ebena a začali jsme se písničku učit.

Děřátko malé

Hudba Petr Eben
Slova lidové poezie

Mírně, jemně

mp *legato* *Emi* *Ami*

1. Dě - tá - tko ma - lé,
2. Dě - tá - tko ma - lé,

F *G* *Ami* *Emi* *Ami* *Emi* *Ami*

jak jsi o - spa - lé, ptá - čko - vé už dá - vno vsta - li, své pl - sni - čky vy - zpl - va - li,
jak jsi o - spa - lé, kra - vi - čky jsem po - do - ji - la, ka - ši - čku ti na - va - fi - la,

F *G* *Ami* *Emi* *Emi*

a ty je - ště spíš.
a ty je - ště spíš.

P *Da Capo* *x* *P* *x*

Postupovala jsem následujícím způsobem : Nejprve jsem dětem píseň zahrála a zazpívala, rozdala jsem jim namnožený materiál a naučila je text písně. S pomocí starších dětí jsme naučili text i děti mladší, které ještě neuměly tak dobře číst.

Text jsme se učili s vytleskáváním rytmu. Poté jsem se pokusili píseň si zazpívat. Asi po třetím až čtvrtém opakování písničku uměly všechny děti. Samozřejmě jsem nejprve použila lehčí klavírní doprovod s melodií v pravé ruce pro lepší zaznamenání melodie dětmi. Až když píseň uměly, mohla jsem doprovodit

píseň doprovodem P. Ebena.

Tak jsem jim píseň pustila ještě jednou z nahrávky. U druhého poslechu byly děti daleko pozornější, zaregistrovala jsem větší nadšení, protože si písničku zpívaly společně s nahrávkou.

Ve společném rozhovoru mi děti sdělily, že se jim tato úprava velice líbí, zvláště proto, že píseň již znají a mohou s nahrávkou zpívat.

Některé děti - zvláště mladší se na židličkách pohybovaly do rytmu.

Myslím si, že jsem udělala dobře, že jsem děti píseň naučila, protože měly k poslechu daleko lepší vztah.

Poslední nahrávkou, kterou jsem s dětmi poslouchala byla skladba od A. Dvořáka. Chtěla jsem dětem přiblížit, jak se i naši světoznámí skladatelé inspirovali lidovou písní.

Motivace :

Dětem jsem ukázala obrázek hudebního skladatele Antonína Dvořáka a probrala s nimi život a dílo tohoto skladatele. Poté jsem je seznámila s úkolem dnešní hodiny.

Otázka : „Co se Vám vybaví, když se řekne vážná hudba?“

Odpovědi : „Stará hudba.“ „Divadlo.“ „Společenské oblečení.“

„To, co se líbí mamce.“ „Koncerty, skladatelé.“

„Nuda.“

„Housle, basa, klavír – všichni v obleku.“

„Třeba naše česká filharmonie.“

Poté jsme přistoupili k poslechu A. Dvořáka – Moravské dvojzpěvy

Rozdala jsem dětem papíry, aby vyjádřily malbou, co slyší.

Po ukázce jsem se ptala dále : „Jaký si myslíte, že je rozdíl, mezi tím, co jste slyšeli dnes a tím, co znáte?“

Odpovědi : „Tuhle bychom neuzpívali.“
„Ty, co se zpívají teď jsou modernější.“
„V obsazení nástrojů.“
„Není, kdo by to zahrál.“

Otázka : „Líbí se Vám tato hudba?“

Odpovědi ANO : „Protože je to hezké, neoposlouchané.“
„Jiné, než normálně posloucháme.“
„Není to v rádiu.“
„Melodie je lepší.“
„Dá se u toho odpočívat.“
„Je to tak strašné, že to je hezké.“

Odpovědi NE : “ Nevím, prostě se mi to nelíbí.“
“ Vadí mi, jak tam zpívají.“
“ Připomíná mi to mamku a to co poslouchá ona se mi nelíbí.“

Otázka : „Kdy byste si tento žánr pustili?“

Odpovědi : „Při pohřbu.“ „Na uklidnění.“ „Při cvičení jógy.“
„Při nauce.“ „Když je mi blbě.“
„Podklad, když přijde návštěva.“

ROZBOR: Děti znají Antonína Dvořáka z poslechu od rodičů, z hudební výchovy, ale jen teoreticky.

Děti se na artificiální hudbu netvářily příliš přívětivě a z rozhovoru vyplynulo, že se jim u vážné hudby nelíbil operní zpěv. Celkově jsem však byla mile překvapena, že dojem na děti dělá vše, co neznají, to je pro ně nové a přístupné – zvláště u malých dětí.

Vysvětlila jsem dětem, že tvorba skladatelů by byla bez lidové písně ochuzena o mnohá z významných děl.

Děti mladšího školního věku mají raději rytmičtější a melodičtější hudbu. Tento žánr je vhodný spíše pro děti staršího školního věku. Měla jsem možnost zkusit tento žánr pustit starším dětem, takže se mi potvrdilo, že k němu mají lepší vztah. Mladší děti ještě nejsou tak schopny cítit instrumentaci a školený hlas.

3.2.8 Vlastní interpretace s dětmi

Věková skupina dětí : 8 - 11 let

Motivace :

„Děti, vezmeme si Orffovy nástroje a naučíme se pár lidových písniček pomocí jakéhokoliv žánru.“ Povídali jsme si o všech možných skupinách, které znají, a se kterými se setkaly za mou praxi. Shrnuli jsme si předchozí dny a zkoušela jsem jen namátkou, zda si děti alespoň něco pamatují. Doma jsem si připravila pár písniček, namnožila dětem notové materiály, z kabinetu hudební výchovy jsem si vzala keyboard a kytaru, klavír byl k dispozici v učebně.

Vlastní činnost :

Z kabinetu jsem dala dětem Orffovy nástroje, bubínek, dřívka, tamburínu, triangel, činely, rumbakoule, chřestidla, činelky.

Jako první písničku jsem s dětmi vybrala ČERVENÝ ŠÁTEČKU, je to valčíkový rytmus. Rozdala jsem dětem nakopírovaný materiál :

Červený šátečku

česká

Čer - ve - ný šá - teč - ku, ko - lem se toč,
Můj mi - lý se hně - vá, já ne - vím proč,
ko - lem se toč, ko - lem se toč.
já ne - vím proč, já ne - vím proč.
Tra - la - la - la la - la - la, čer - ve - ná fi - a - la,
tra - la - la - la la - la - la, bí - lá rú - že.

2. Jen se mně, má milá, [: dobře chovej, :]
koupím ti šáteček [: vyšívanej. :]
3. Já se ti, můj milý, [: dobře chovám, :]
tys mně dal šáteček, [: už ho nemám. :]
4. Když jsem si v potoce [: ruce myla, :]
šátek jsem do vody [: upustila. :]

Dítě s bubínkem hrálo vždy na první dobu, dřívka a tamburína na doby druhou a třetí a triangel vždy po dvou taktech. Ostatní děti - holčičky, jelikož oba dva kluci byli zaneprázdněni nástrojem - se postavily do kolečka a tancovaly valčíkový krok a na slova kolem se toč se děvčátka točila kolem své osy.

Další písničku HOP, HEJ, CIBULÁŘI jsme zkusili s doprovodem keyboardu. Zde jsme navolili valčíkový rytmus. Já jsem hrála na keyboard, děti si mezi sebou vyměnily nástroje, aby se vystřídaly všechny. Děti dostaly za úkol vymyslet si vlastní rytmický doprovod pomocí Orffových nástrojů.

Hop, hej, cibuláři

česká

F C F C F G⁷ C
Hop, hej, ci-bu-lá - ři, ci-bu-lá - ři je - dou,

F C F C F C⁷ F
hop, hej, ci-bu-lič - ku, ci-bu-lič - ku ve - zou.

C F C F
Ci-bu-lič - ka slad - ká, má pa-nen - ka hlad - ká,

F C F C F C⁷ F
hop, hej, ci-bu-lá - ři, ci-bu-lá - ři je - dou.

Děti vymyslely tento doprovod: Na slova Hop, hej bude hrát bubínek, tamburína a dřívka. Na ostatní slova hraje bubínek na první dobu a dřívka a tamburína na druhou a třetí dobu. Triangl do této písničky nezapojily. Ostatní děti udělaly kolečko a skákaly dokola na jednu a druhou stranu podle svého vlastního uvážení. Valčík nastavený na keyboardu dětem pomáhal rytmus udržovat.

Na polkový rytmus jsme si vybrali písničku JÁ MÁM KONĚ.

Píseň jsme zkusili zahrát s doprovodem kytary. Jedna jedenáctiletá slečna navštěvuje Základní uměleckou školu ve hře na klavír, tak nám zahrála melodii a já doprovod na kytaru.

Dětem jsem rozdala noty výše zmíněné písničky.

Já mám koně

česká

Já mám ko-ně, vra-ný ko-ně, to jsou ko-ně mí.
Když já jim dám o - vsa, o - ni ská-čou ho - psá.
Já mám ko - ně, vra - ný ko - ně, to jsou ko - ně mí.

2. Když já jim dám obroku,
voni běží do skoku.
3. Když já jim dám ovsa
voni skáčou hopsa.
4. Když já jim dám jetele,
voni skáčou vesele.

Děti si znovu mezi sebou prohodily nástroje. Bubínek hrál na první dobu, tamburína na druhou dobu a dřívka si zahrály na obě dvě doby.

Děti se naučily polkový krok a tančily spolu.

Jako poslední jsme zvolili písničku ŠEL TUDY.

S dětmi jsem si povídala, jak asi vypadají dudy a jak se na ně hraje. Nástroj jsem jim bohužel nemohla živě ukázat, jelikož jsem žádné dudy nesehnala, tak jsem jim alespoň ukázala obrázek.

K písni jsem zvolila za doprovodný nástroj klavír, u něhož jsem používala tzv. dudáckou kvintu (první a pátý tón dané stupnice) a to podle akordových značek nad notami.

Šel tudy

česká

Šel tu - dy, měl du - dy, a - ni ne - za - pi - skal,
bo - dejž mu ty du - dy ra - rá - šek roz - tří - skal.

Je to čtyřčtvrt'ový rytmus, bubínek hrál půlovou notu a dvě čtvrt'ové, stejně tak i tamburína. Dívka vyhrávájí každou dobu zvlášť, šikovnější děti se pokusily o hru osminových not. Ostatní děti se pohybovaly do rytmu, některé předváděly hru na dudy. Tato písnička byla docela složitá, takže jsem ji s dětmi dlouho trénovala, ale nakonec se nám ji povedlo krásně zahrát.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo přiblížit dětem lidovou píseň pomocí vybraných hudebních žánrů. Se zvolenými žánrovými ukázkami jsem děti seznámila výkladem i poslechem. S dětmi jsem o písničkách hovořila a vybízela je, aby svůj dojem zaznamenaly i výtvarně. Tak jsem postupně prošla všemi vybranými hudebními žánry a svá pozorování zapisovala.

Zjistila jsem, že děti v zařízeních, kde jsem pracovala, jsou schopny přijímat i jinou hudbu než tu, která na ně působí nepřetržitě z médií, konkrétně českou lidovou píseň. Ukázalo se, že z domova děti lidové písničky, které jsem jim představila, většinou neznají, a že žánrové zpracování přijímají vstřícně, což podporuje motivaci i k následujícímu nácviku s Orffovými instrumenty. Nejraději mají vlastní interpretaci. Živé provedení je vždy daleko lepší než jen poslech, děti se zapojují do činnosti aktivně. Přesto, že hudební ukázky poslouchaly děti se zájmem, bylo zřejmé, že jen pasivní činnost není pro mladší školní věk dost zábavná. Už propojení pasivního poslechu s aktivní kresbou přijaly děti se zájmem.

Praxe v 5. Základní škole i v DDM byla pro mě velice přínosná. Měla jsem zde hodně prostoru pro činnost s dětmi, a ty byly velice ochotné se mnou spolupracovat. Děti ochotně přijímaly mé nápady a doplňovaly je i o svoji improvizaci. Nejvíce se jim líbily optimistické písničky rytmicky a melodicky bohaté. Ukázalo se, že je také velice důležité zapojit děti do praktických hudebních činností. Orffovy nástroje by měly být na všech školách.

Při praxi na jedné z nich jsem si uvědomila, že děti na orffovské nástroje moc rády hrají. To je také cesta k bohaté náplni předmětu hudební výchova, předmětu, který bývá na školách často popelkou, odsouván do pozadí a nahrazován jinými, „důležitějšími“ činnostmi.

Bibliografie

1. Černušák, Gracian a kol. : *Dějiny evropské hudby*. Panton, Praha, 1974
2. Faltus, Štědroň : *Formování hudby*. Masarykova univerzita v Brně, 1998
ISBN 80-210-1787-2
3. Herden, Jaroslav : *My pozor dáme a posloucháme*. Scientia, spol. s.r.o., 1994
4. Karbusický, Vladimír : *Mezi lidovou písní a šlágre*. Supraphon, Praha -
Bratislava, 1968
5. Lisá, Dagmar: *Hudební nauka pro malé i větší muzikanty 2.díl*.
AUVIEX, s.r.o., Praha
6. Lýsek, Fr. a kol.: *Metodika hudební výchovy v 1. - 5.ročníku ZDŠ*.
7. Markl, Jar.: *Nejstarší sbírky českých lidových písní*. Supraphon, o.p.,
Praha 1, 1987
8. Matzner, Poledňák, Wassenberger a kol. : *Encyklopedie jazzu a moderní
Populární hudby I*. Supraphon,o.p., Praha, 1983
9. Mihule, Střelák : *Hudební výchova pro 6. ročník základních škol*.
Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha, 1989
10. Music Cheb : *Já písnička*, Music Cheb, Cheb, 1993
11. Poledňák, I.: *Stručný slovník hudební psychologie*. Supraphon, n.p.,
Praha, 1984
12. Poledňák, I. : *Poslech hudby. Průvodní text ke gramofonovým deskám
pro HV v 1.-5. ročníku ZDŠ*, Supraphon, n.p., 1971
13. Poledňák, I., Budík, J. : *Výchova hudbou*. Supraphon,n.p., Praha, 1972
14. Rajmon, Střelák : *Hudební výchova pro 5. ročník základních škol*.
Státní pedagogické nakladatelství, n.p., Praha, 1988

15. Sedlák, Fr. : *Úvod do hudební psychologie*. Supraphon, n.p.,
Praha, 1981
16. Suchý, O. : *Písničky z pohádek a dětských filmů 1.díl*. G + W spol.
s.r.o., Cheb, 1997
ISMN M - 706509-06-8

Webové stránky

<http://www.cs.wikipedia.org>

<http://www.ped.muni.cz>

<http://www.hradistan.cz>

<http://www.lokalka.cz>

<http://www.cechomor.cz>

<http://www.javory.cz>

<http://www.fleret.cz>

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Chodíme, Chodíme

Příloha č. 2 – Kdyby byl Bavorov

Příloha č. 3 – Fr. Schubert – Pstruh

Příloha č. 4 – J. Brahms – Ukolébavka

Příloha č. 5 – Z. Svěrák, J. Uhlíř – Není nutno

Příloha č. 6 – B. Martinů – Děvče z Moravy

Příloha č. 7 – J. Nepomuk Čech – Bývali Čechové

Příloha č. 8 – J.L. Zvonař, V.J. Píček – Čechy krásné, Čechy mé

Příloha č. 9 – Ukázka dechové partitury písně Kdyby byl Bavorov

Příloha č. 10 – Ukázka dechové partitury písně Valašsko se baví

Příloha č. 11 – Kresby dětí na poslech folklóru

Příloha č. 12 – Kresby dětí na poslech městského folklóru

Příloha č. 13 – Kresby dětí na poslech folku

Příloha č. 14 – Kresby dětí na poslech folk – rocku

Příloha č. 15 – Kresby dětí na poslech dechovky a lidovky

Příloha č. 16 - Kresby dětí na poslech disca

Příloha č. 17 – Kresby dětí na poslech klasické hudby

Přílohové CD

1. CIMBAL CLASSIC	HA, TY SVATYJ VAVŘENEČKU
2. HRADIŠŤAN	DÚ KRAVIČKY, DÚ
3. HRADIŠŤAN	JÁ MÁM KONĚ
4. ŠLAPETO	NE A NEBUDEM SE ŽENITI
5. V. REDL, HRADIŠŤAN	SMRTI
6. WABI DANĚK	TEČE VODA, TEČE
7. LENKA FILIPOVÁ	PŘES ZELENÉ ŽITEČKO
8. M. TUČNÝ A M. TUČNÁ	KDYBY TADY BYLA
9. ŽALMAN A SPOL.	NEZACHÁZEJ SLUNCE
10. SPIRITUÁL KVINTET	NA TEJ LÚCE
11. LOKÁLKA LIVE	PANENKA II
12. ČECHOMOR	VČELÍN
13. ČECHOMOR	PROMĚNY
14. FLERET a J.ŠULÁKOVÁ	NASI LA SI ŽITEČKA
15. DECHOVKA	NA TOM PRAŽSKÝM MOSTĚ
16. EVA A VAŠEK	HÁJKU, HÁJEČKU A DALŠÍ
17. MAXIM TURBULENC	MIŠMAŠ
18. BOONG!!!	ŠLA NANYNKA DO ZELÍ
19. OKOLO HRADCE A JINÉ	OKOLO HRADCE
20. SOUBOR KOŤATA	ŠLA NANYNKA DO ZELÍ
21. SOUBOR KOŤATA	POD NAŠIMA OKNY
22. DAVID KOLLER	MAJOLENKA -NEŤUKEJ, NEŤUKEJ

CHODÍME, CHODÍME

Moravská lidová
píseň (ze Slovácka)
Dvojhlasá úprava
Pavel Jurkovič

Vesele, pochodem
mf

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three staves. The first staff begins with a treble clef and a key signature change to one flat. The melody starts with a quarter rest, followed by quarter notes G4, A4, Bb4, and C5. Above the first three notes are circled numbers 1, 3, and 5. The melody continues with quarter notes D5, E5, F5, G5, A5, Bb5, C6, and D6. The second staff continues the melody with quarter notes E5, D5, C5, Bb4, A4, G4, F4, and E4. The third staff continues with quarter notes D4, C4, Bb3, A3, G3, F3, E3, and D3. The lyrics are written below the notes.

1. Cho-dí-me, cho - dí - me, ho-re po dě - di - ně,
ne-jed-něj ma-měn-ce cé - ru o - bu - dí - me,
ne-jed-něj ma-měn-ce cé - ru o - bu - dí - me.

2.
Obudí, obudí kohútek jařabý,
[: kohútek jařabý, až poletí z hřady. :]

3.
Kohút z hřady letí, vesele si zpívá,
[: stávaj, milá, hore, už sa rozednívá. :]

Příloha č. 2

KDYBY BYL
BAVOROV

Lidová píseň
z jižních Čech

Mírně rychle

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It consists of three staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a 2/4 time signature. It contains a short melodic phrase with three measures, each marked with a circled number 1, 3, and 5. The second staff starts with a double bar line and a repeat sign, followed by a G chord. The melody continues with four measures, each with a chord symbol above it: D, D, A', and D. The third staff continues the melody with four more measures, also with chord symbols: D, D, A', and D. The lyrics are written below the notes.

1. Kdyby byl Ba-vo-rov, co souVod-ňa - ny,
dal bych ti hu-bič-ku na o - bě stra - ny.
A - le že je za vo-dou, za vodič-kou stu-de-nou,
ne-dám ti, má mi - lá, a - ni je - di - nou.

2/
Kdyby byl Bavorov,
co Prachatice,
dal bych ti hubiček
na dva tisíce.
Ale že je ...

Příloha č. 3

PSTRUH

Hudba Franz Schubert

Slova (německá)

Chr. Fr. D. Schubart

Český překlad Ema Destinnová

Poněkud živěji

Hle v jas-né vo-dě mi-há se
Dál ry-bář s prutem sto-jí a

pstruhů mrštný roj a druh tu druha stí-há, je ve-se-lý to
hle-di v lesklý zdroj, kde u ve-se-lém re-ji si hra-je ry-bek

boj. Já vý-še sto-jím v trá-vě a hle-dím v ti-chý
roj. Jak dlou-ho vo-da čis-tá se ka-lem ne-zče-

kout, jak ve-se-le a hra-vě zná ryb-ka ští-hlá plout, jak
ří, tak dlou-ho ryb-ka byst-rá té léč-ce ne-vě-ří, tak

ve-se-le a hra-vě zná ryb-ka ští-hlá plout.
dlouho ryb-ka byst-rá té léč-ce ne-vě-ří.

Však šků-dce znova mí-ří, ne-ztrá-ci čas

a po-tok ti-chý ná-hle zvi-ří, než spa-třil bys dno

zas, tu blýskne prut se znova a ryb-ka je la-pe-na, to

vím, já sto-jím be-ze slo-va a o-ši-ze-nou zřím, já

sto-jím be-ze slo-va a o-ši-ze-nou zřím. (Original v Des-dur)

Příloha č. 4

UKOLÉBAVKA

Hudba Johannes Brahms
 Německý text (lidový) ze sbírky
 „Chlapcův kouzelný roh“
 Český text Jiří Blažek

Mírně rychle

1. Dob - rou
 2. Ti - še

Klavír

noc, už jen spi, měj sen li - bez - ný, — jdi —
 pí - seň má zni k tvé - mu u - si - ná - ní, — zvon - ky

dě - štát - ko - spát, nech se u - ko - lé - bat! Až zas
 zně - jí nad tvým strom - kem vá - noč - ním. Těš se

den při - jde knám, vrá - tíš se ku svým hrám, až zas
 svým krás - ným snem, ra - dost svou na - jdeš v něm, těš se

den při - jde knám, vrá - tíš se ku svým hrám.
 svým krás - ným snem, ra - dost svou na - jdeš v něm.

Vadí, nevadí

hudba: Jaroslav Uhlíř text: Zdeněk Svěrák

zpívali: Rudolf Hrušínský, Josef Somr, Petr Čepek

(při opakování jako mezihra)

Ne-ní nut-no, ne-ní nut-no, a-by by-lo při-mo ve-se-
lo, hlav-ně ne-smí bý-ti smut-no,
na-tož a-by se bre-če-lo.

Chceš-li, trap se, že ti v kap-se zla-té
min-ce ne-chčes-tí, ne-mít žád-né
ka-ma-rá-dy, to-mu já ři-kám ne-šišs-

Ne-mít pra-chy
ne-va-dí, ne-mít srd-ce
va-dí, za-žít kra-chy ne-va-dí,

za-žít nu-du, jó, to va-dí,

Ne-ní nut-no, ne-ní nut-no, a-by by-lo
při-mo ve-se-lo, hlav-ně ne-smí

bý-ti smut-no, na-tož a-by se bre-če-
lo
by se bre-če-lo.

Příloha č. 6

DĚVČE
Z MORAVY

Hudba Bohuslav Martinů
Slova lidové poezie moravské
Z cyklu
Písničky na dvě stránky

Mírně rychle

Zpěv

Klavír

p *B* *Gmi* *B* *Cmi⁷* *B*

Při-le-těl ptá-ček z ci-zi kra-ji-ny,

B *Gmi* *Cmi⁷* *Dmi⁽⁶⁾F⁷* *B* *mp* *Dmi* *Cmi⁷* *F⁷* *Gmi*

do-ne-sl psa-ní, v něm poz-dra-ve-ní. Bych se po-dí-val

Gmi *Es* *Cmi⁶F⁷* *B* *Gmi* *F⁷* *B* *Cmi⁷* *Dmi⁽⁶⁾F⁷* *B*

do ze-mě čes-ké, že jsou tam ta-ky děv-čá-tka hez-ké.

p *B* *Es⁶* *B* *Es⁶* *Gmi* *Cmi⁷* *B*

Zů-sta-nu ro-d-ši v jih-lav-ském kra-ji, na-jdu si děv-če

Gmi *C* *C⁷* *F* *mf* *B* *Es* *Gmi* *mf* *B* *Cmi⁷* *B*

hez-ké z Mo-ra-vy. Mo-rav-ka cho-di při-mo jak svi-ce,

B *Es* *B* *Gmi* *Dmi⁽⁶⁾* *F⁷* *B*

kaž-dá má k chlap-cům u-pří-mné srd-ce.

dim. *p*

BÝVALI ČECHOVÉ

Hudba i text Jan Nep. Škroup

(Doprovod: 1, 4)

Mírně

1. Bý-va-li, Če-cho-vé, stat-ní jo-ná - ci, bý - va - li

   Rychleji

re - ko - vé, mu - ži co květ. Bý - va - li, bý - va - li,

 Mírně

12. vál - či - li, zpí - va - li, tak je znal svět, tak je znal svět!

2. Čechové, Čechové, jak se měníte!

Buďte zas rekové, jak vás znal svět!

Rekové v smýšlení, v lásce a dychtění,
pro vlastní květ, pro vlastní květ.

ČECHY KRÁSNÉ, ČECHY MÉ

Hudba J. L. Zvonař, text V. J. Píček

(Doprovod: 2)

Andante

The musical score is written in treble clef, key of A major (two sharps), and 3/4 time. It consists of two staves. The first staff begins with the tempo marking 'Andante' and features guitar chord diagrams for A, E7, and A. The second staff continues the melody with guitar chord diagrams for A7, D, E7, and A. The lyrics are written below the notes.

1. Čechy krás-né, Čechy mé, duše má se s touhou pne, kde ty
na - še ho-ry jsou za - snou - be - ny s o - blo - hou.

2. S oblohou a nebesy,
kde přemýšlí na plesy
anděl světlem oděný
slávě Páně stvořený.

3. Pán, ten stvořil také vás,
slavné Čechy, vlasti krás,
anděla vám z nebe dal,
váš by národ k zpěvu zval.

4. A ten národ pje rád,
v žalmech však i touhu znát,
by ten anděl chránil Čech,
do skonání věků všech.

Kdyby byl Bavorov

Polka

The musical score is for a polka in 2/4 time, key of B-flat major. It features a variety of instruments and dynamic markings. The score is divided into two systems of staves. The first system includes Flauto, Clarinetto Es, Clarinetti B (I, II, III), Corni F (I, II, III, IV), Flicorni (I, II), Tenore, Baritono, Trombe (B, I, II, Es, III, IV), Tromba B bassa, Tromboni (I, II, III), Bassi F, B, and Tamburo piccolo, Piatti a, Gran Cassa. The second system includes Flauto, Clarinetto Es, Clarinetti B (I, II, III), Corni F (I, II, III, IV), Flicorni (I, II), Tenore, Baritono, Trombe (B, I, II, Es, III, IV), Tromba B bassa, Tromboni (I, II, III), Bassi F, B, and Tamburo piccolo, Piatti a, Gran Cassa. Dynamic markings include *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *p* (piano). A repeat sign is present at the end of the first system.

Příloha č. 11

kresba, 7 let

Kresba, 10 let

Příloha č. 12

Kresba, 11 let

kresba, 8 let

Příloha č.13

kresba, 9 let

Příloha č. 14

Kresba, 10 let

Kresba, 7 let

Příloha č. 15

kresba, 9 let

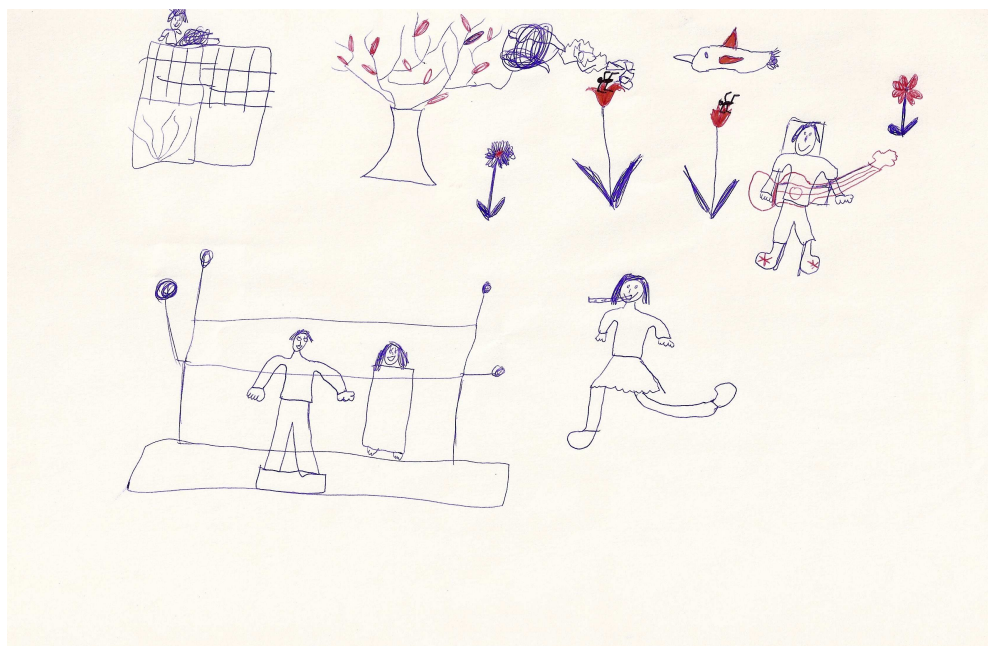

kresba, 8 let

Příloha č. 16

kresba, 10 let

kresba, 7 let

Příloha č.17

kresba, 8 let

Kresba, 12 let